

Doorlooptijden moeten **DOOR**lopen

Een onderzoek naar denkrichtingen voor de alsmaar aanwezige lange doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen.

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Masterscriptie Jeugdrecht

Naam: Jildau Rixt Hokwerda

Studentnummer: s4466535

Scriptiebegeleider: Prof. dr. mr. T. Liefwaard

Aantal woorden: 14865

Juni 2026

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Internationaal en Europees kader	7
2.1. Voortvarendheid jeugdstraiproces	7
2.1.1. Redelijke termijn	7
2.1.2. Zonder onredelijke vertraging	8
2.1.3. Zonder vertraging	9
2.1.4. Minderjarigen in voorarrest	12
2.1.5. Overige wet- en regelgeving	13
2.2. Nadere reflectie	15
2.2.1. Zorgvuldigheid vs. voortvarendheid	15
2.2.2. Buitengerechtelijke afdoening	17
2.2.3. Pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht	17
2.2.4. Verantwoordelijkheid	19
2.3. Deelconclusie	20
3. Nederland	22
3.1. Doorlooptijd in de jeugdstrafrechtketen	22
3.1.1. Jeugdstrafrecht	22
3.1.2. Geschiedenis van de doorlooptijd	22
3.1.3. Zestien maanden termijn	24
3.2. Rechtspraak	25
3.3. Deelconclusie	27
4. Praktijkonderzoek	28
4.1. Methodiek en beperkingen	28
4.2. Worden de streefnormen gehaald?	28
4.3. Knelpunten	29
4.3.1. Afstemming tussen de ketenorganisaties	30
4.3.2. Complexiteit van jeugdstrafzaken	30
4.3.3. Capaciteitsproblemen in de jeugdstrafrechtketen	31
4.4. Deelconclusie	32
5. Vergelijking en denkrichtingen	34
5.1. Inleiding	34
5.2. Internationaal	34

5.2.1. Buitengerechtelijke afdoening: Ierland	34
5.2.2. Versnelling door herstructurering: de Deense hervorming	35
5.2.3. Snelheid versus maatwerk: lessen uit Australië	37
5.3. Ontwikkelingen in Nederland	38
5.3.1. Herziening Wetboek van Strafvordering	38
5.3.2. Versterking jeugdstrafrechtketen	39
5.4. Deelconclusie	40
6. Conclusie en aanbevelingen.....	41
7. Literatuurlijst.....	44

1. Inleiding

In het jeugdstrafrecht komt een minderjarige voorafgaand aan een eventuele veroordeling in aanraking met verschillende organisaties binnen de jeugdstrafrechtketen. Dit kost tijd. Het jeugdstrafrecht onderscheidt zich van het volwassenenstrafrecht door het pedagogisch uitgangspunt.¹ Het pedagogisch uitgangspunt van het Nederlandse jeugdstrafrecht vindt onder meer steun in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Artikel 40 lid 1 IVRK bepaalt dat ieder kind recht heeft op een behandeling waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en die gericht is op reïntegratie in de maatschappij. Dit vereist dat een interventie snel op het delict volgt, zodat het kind kan leren van zijn of haar fouten.² Het belangrijkste doel van het jeugdstrafrecht is het bevorderen van gedragsverandering en daarmee het terugdringen van recidive.³ Als de straf of maatregel snel op het plegen van het delict volgt, is het leereffect groter, omdat kinderen dan de link kunnen leggen tussen het gepleegde delict en de straf of maatregel.⁴

De Inspectie Justitie en Veiligheid constateerde in meerdere rapporten dat sprake is van wachtlijsten bij de organisaties in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen.⁵ De geldende streefnormen worden niet gehaald door een tekort aan capaciteit en een toename van de complexiteit van zaken.⁶ Naarmate jeugdigen langer moeten wachten in het proces, komt het pedagogisch uitgangspunt onder druk te staan.⁷ Door het tijdsverloop is er een minder duidelijk verband tussen het strafbare feit en de daaropvolgende reactie, waardoor het leereffect afneemt.⁸ Aldus is een lange doorlooptijd onwenselijk in het licht van het IVRK.

Vanuit verschillende organisaties van de jeugdstrafrechtketen worden zorgen geuit over de lange doorlooptijden en de ingrijpende gevolgen hiervan.⁹ Tegen deze achtergrond lijkt de aanname van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg door de Tweede Kamer op 15 april 2025 een eerste positieve ontwikkeling. Deze wet verplicht gemeenten om samen te werken bij de contractering en inkoop van onder meer jeugdreclassering en specialistische jeugdhulp, waaronder jeugdhulp in een strafrechtelijk kader.¹⁰

¹ Bruning e.a. 2014, p. 404.

² Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (2021R001), *Stcrt.* 2021, 2578, in werking getreden op 1 februari 2021.

³ *Kamerstukken II* 2020-2021, 28741, nr. 81, p. 10.

⁴ *IJenV* 2024, p.10.

⁵ Zoals in: *JenV* 2022; *Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's* 2022; *IJenV* 2024.

⁶ *RSJ* 2025, p. 52.

⁷ *IJenV* 2024, p.7.

⁸ van Capelleveen 2025, p. 1-2; General comment 24 (2019), par. 54.

⁹ Zie bijvoorbeeld: *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 12; *IJeV* 2025.

¹⁰ *Kamerstukken II* 2023/24, 36546, nr. 3, p. 5.

De lange doorlooptijden in jeugdstrafzaken in Nederland roepen de vraag op welke factoren hieraan ten grondslag liggen en of er sleutels bestaan om deze doorlooptijden binnen de jeugdstrafrechtketen te verkorten. Onder doorlooptijd wordt in dit onderzoek verstaan de periode vanaf het plegen van het strafbare feit tot en met de onherroepelijke uitspraak of strafoplegging. Met deze masterscriptie wordt gepoogd inzicht te verkrijgen in de mate waarin de huidige doorlooptijden verenigbaar zijn met internationale en Europese normen, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en de bijbehorende General Comments. De jeugdstrafrechtketen omvat alle organisaties waarmee een kind in contact komt gedurende de doorlooptijd, en betreft in Nederland kinderen tussen de twaalf en achttien jaar oud.¹¹ Daarnaast is het wetenschappelijk relevant om op zoek te gaan naar mogelijke oplossingen en best practices in andere landen, omdat Nederland hiervan kan leren bij de verbetering van het huidige rechtssysteem.

Naar aanleiding van bovenstaande luidt de onderzoeksvraag als volgt:

“In hoeverre wordt met de doorlooptijd in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen voldaan aan de vereisten uit internationale- en Europese wet- en regelgeving en hoe kan Nederland de doorlooptijden in de jeugdstrafrechtketen verkorten?”

Ter beantwoording van deze onderzoeksvraag, zullen eerst de volgende deelvragen worden behandeld:

1. Welke vereisten stellen internationale en Europese wet- en regelgeving aan de doorlooptijd in de jeugdstrafrechtketen?
2. Hoe zijn de doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen normatief geregeld en welke streefnormen gelden daarbij?
3. Worden de streefnormen voor doorlooptijden in de jeugdstrafrechtketen in de praktijk gehaald en welke knelpunten spelen hierbij een rol?
4. Op welke wijze geven andere landen invulling aan de voortvarendheid in het jeugdstrafrecht, en welke lessen kunnen daaruit worden getrokken voor de doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen?

De hoofdstukindeling is gebaseerd op de deelvragen. Hoofdstuk twee richt zich op de internationale en Europese wet- en regelgeving die relevant is voor de doorlooptijd in de jeugdstrafrechtketen. Hierbij wordt onderzocht welke normen en vereisten voortvloeien uit onder meer het IVRK, het EVRM en overige Europese wet- en regelgeving. In hoofdstuk drie wordt het normatieve kader van het Nederlandse jeugdstrafrecht met betrekking tot doorlooptijden uiteengezet. Het vierde hoofdstuk

¹¹ Artikel 77a Wetboek van Strafrecht.

bespreekt in hoeverre Nederland de streefnormen in de praktijk haalt en welke knelpunten hierbij een rol spelen. Ter beantwoording van deelvraag 3 wordt in dit hoofdstuk gebruikgemaakt van interviews met jeugdprofessionals uit de praktijk. Hoofdstuk vijf bevat het vergelijkende gedeelte van het onderzoek en richt zich op het identificeren van benaderingen in andere landen die mogelijk kunnen bijdragen aan het terugdringen van de doorlooptijden binnen de Nederlandse jeugdstrafrechtketen. Tot slot volgt een conclusie en aanbevelingen.

2. Internationaal en Europees kader

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat internationaal en Europees wordt gezegd, indien relevant voor deze masterscriptie, over de snelheid waarmee de jeugdstrafrechtketen wordt doorlopen. Vervolgens wordt nadere reflectie gegeven op wat internationaal en Europees wordt gezegd over een viertal onderwerpen die van invloed kunnen zijn op de voortvarendheid van het jeugdstraiproces.

2.1. Voortvarendheid jeugdstraiproces

2.1.1. Redelijke termijn

Het recht op een tijdige behandeling van een strafzaak is een fundamenteel recht dat iedere verdachte toekomt krachtens artikel 6 lid 1 EVRM. Op grond van dit artikel moet de behandeling van een strafzaak plaatsvinden binnen een “redelijke termijn”.¹² De belangrijkste doelstelling van dit recht is het beperken van de onzekerheid waarin een verdachte verkeert na een tegen hem ingestelde strafvervolgning. Door de procedure in de tijd te beperken, wordt de onzekerheid die een strafzaak met zich meebrengt beperkt.¹³ Daarnaast is een snelle afhandeling essentieel voor de effectiviteit en de geloofwaardigheid van de justitie.¹⁴ Volgens het EHRM kan een verdachte aanspraak maken op een berechting binnen redelijke termijn vanaf het moment waarop sprake is van een “criminal charge”.¹⁵ Hiervan is sprake op het moment dat de verdachte door de bevoegde autoriteit officieel in kennis wordt gesteld van de verdenking of op het moment dat de toestand van de verdachte ten gevolge van de verdenking aanzienlijk wordt beïnvloed.¹⁶ De periode waarop de redelijke termijn ziet, eindigt op het moment waarop aan de vervolging definitief een einde komt.¹⁷ De redelijke termijn moet worden beoordeeld aan de hand van de concrete omstandigheden van iedere zaak.¹⁸ Uit de rechtspraak van het hof kunnen een aantal criteria worden afgeleid.¹⁹ Er wordt gekeken naar de complexiteit van de zaak, de houding van de verdachte en het optreden van autoriteiten.²⁰

Allereerst heeft *de complexiteit van de zaak* invloed op het bepalen van de redelijke termijn. Naarmate een strafzaak complexer is, mag zij meer tijd in beslag nemen alvorens sprake zal zijn van een

¹² Meese e.a. 2020, p. 160.

¹³ EHRM 27 juni 1968, 2122/64 (*Wemhoff/Duitsland*), r.o. 18.

¹⁴ EHRM 24 oktober 1989, 10073/82 (*H./ Frankrijk*), r.o. 58.

¹⁵ Meese e.a. 2020, p. 162.

¹⁶ EHRM 27 februari 1980, 6903/75 (*Denweer/België*), r.o. 42-46.

¹⁷ Meese e.a. 2020, p. 163; EHRM 27 juni 1968, 2122/64 (*Wemhoff/Duitsland*), r.o. 18.

¹⁸ EHRM 12 oktober 1992, 12919/87 (*Boddaert t. België*), r.o. 36.

¹⁹ Raad van Europa/EHRM 2025, p. 69-70.

²⁰ EHRM 27 juni 1968, 1936/63 (*Neumeister t. Oostenrijk*), r.o. 21.

overschrijding van de redelijke termijn.²¹ Verschillende redenen kunnen ten grondslag liggen aan de complexiteit van een strafzaak, bijvoorbeeld het aantal verdachten of getuigen of de internationale context van het delict.²²

Ten tweede speelt *de houding van de verdachte en/of raadsman* een rol bij het bepalen van de redelijke termijn. Een verdachte kan een strafprocedure verlengen door bijvoorbeeld het vernietigen van bepaalde bewijsstukken of door het aanwenden van allerlei verdragende middelen.²³ Daarbij moet wel worden opgemerkt dat van een verdachte in principe niet kan worden verlangd dat hij een actieve medewerking verleent aan de justitiële autoriteiten die hem vervolgen.²⁴

Als derde kan *de handelswijze van de gerechtelijke autoriteiten* de lengte van de redelijke termijn beïnvloeden. De staat heeft de verplichting op zich genomen om een snelle behandeling van strafzaken mogelijk te maken. Zij mag daarom niet zelf de oorzaak zijn van eventuele vertragingen in de procedure.²⁵ Hoewel een tijdelijke achterstand in de behandeling van zaken niet automatisch leidt tot aansprakelijkheid van de verdragsstaten, kent het Hof doorgaans weinig doorslaggevend gewicht toe aan de door autoriteiten aangevoerde hoge werkdruk en de verschillende maatregelen die zijn genomen om de situatie te verbeteren.²⁶

Onder bijzondere omstandigheden verlangt het Hof een snellere berechting.²⁷ Zo vereist het Hof dat strafprocedures waarbij verdachten in voorlopige hechtenis worden gehouden, met “special diligence” worden behandeld.²⁸ Tevens moeten zittingen waarbij de verdachte minderjarig is sneller worden afgedaan.²⁹

2.1.2. Zonder onredelijke vertraging

Dat voortvarendheid van het strafproces een belangrijk element is volgt ook expliciet uit artikel 14 lid 3 sub c IVBPR.³⁰ Hieruit volgt dat eenieder het recht heeft om zonder onredelijke vertraging, “without undue delay”, te worden berecht. Dit recht strekt ertoe te voorkomen dat personen te lang in onzekerheid verkeren over hun lot en te waarborgen dat vrijheidsbeneming niet langer duurt dan in de

²¹ Meese e.a. 2020, p. 165. Zie bijvoorbeeld EHRM 22 mei 1998, NJ 1998, 809, ECLI:CE:ECHR:1998:0522JUD002196193, m.nt. G. Knigge, r.o. 52.

²² EHRM 27 juni 1968, 1936/63 (*Neumeister t. Oostenrijk*), r.o. 20.

²³ Meese e.a. 2020, p. 166.

²⁴ Raad van Europa/EHRM 2025, p. 70.

²⁵ Meese e.a. 2020, p. 168.

²⁶ Raad van Europa/EHRM 2025, p. 71; EHRM 15 juli 1982, 8130/78 (*Eckle t. Germany*), r.o. 92.

²⁷ Meese e.a. 2020, p. 171.

²⁸ Zie bijvoorbeeld: EHRM 25 november 1992, 12728/87 (*Abdoella/ Nederland*), r.o. 24.

²⁹ Meese e.a. 2020, p. 172; HR 3 oktober 2000, NJ 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309, r.o. 3.16.

³⁰ General Comment No. 32 (2007), par 27.

omstandigheden van de specifieke zaak noodzakelijk is.³¹ De invulling en beoordeling van het begrip “zonder onredelijke vertraging” komt grotendeels overeen met de invulling die het EHRM aan het begrip “redelijke termijn” uit art. 6 EVRM geeft.³²

Artikel 14, lid 4, bepaalt daarbij dat in het geval van minderjarigen bij procedures rekening moet worden gehouden met hun leeftijd en met het belang van hun herintegratie in de samenleving. Minderjarigen moeten ten minste dezelfde waarborgen en bescherming genieten als volwassenen op grond van artikel 14 van het Verdrag. Daarnaast hebben minderjarigen bijzondere bescherming. In strafprocedures moeten zij zo spoedig mogelijk worden berecht, tenzij dit niet in het belang van het kind wordt geacht, waarbij met name rekening wordt gehouden met hun leeftijd of hun specifieke situatie.³³ Artikel 14 IVBPR gaat, anders dan artikel 6 EVRM, expliciet in op de speciale positie van jeugdige verdachten in het strafprocesrecht. Desondanks is voortvarendheid in het strafproces op grond van zowel het EVRM als het IVBPR een essentieel onderdeel van een eerlijk proces, waarbij dit belang bij jeugdige verdachten nog zwaarder weegt.

2.1.3. Zonder vertraging

Naast het voor ieder geldende recht op een eerlijk proces bevat het IVRK speciale jeugdstrafrechtelijke bepalingen in het belang van het kind.³⁴ Nederland heeft in 1995 het IVRK geratificeerd. Dit betekent dat Nederland zich verplicht heeft tot nakoming van dit internationale verdrag, waardoor het Nederlandse jeugdstrafrecht in lijn dient te zijn met de uitgangspunten van het IVRK.³⁵ Het IVRK kan worden gebruikt om de ruime bepalingen uit het EVRM te interpreteren als het gaat om kinderen.³⁶ Artikel 40 IVRK is de kernbepaling als het gaat om de rechten van kinderen in het jeugdstrafrecht.³⁷ Volgens de Goedkeuringswet en de daarbij horende memorie van toelichting leent dit wetsartikel zich voor rechtstreekse toepassing.³⁸ Het eerste lid van deze bepaling formuleert de primaire doelstelling van het jeugdstrafrecht: het bevorderen van de succesvolle herintegratie van het kind in de samenleving.³⁹ Daarnaast bepaalt het tweede lid dat minderjarige verdachten recht hebben op een eerlijk proces en op diverse waarborgen die dit moeten garanderen.⁴⁰ Voor jeugdige wordt het recht op een tijdige behandeling van strafzaken gewaarborgd in artikel 40 lid 2 onder b sub iii IVRK.

³¹ General Comment No. 32 (2007), par 35.

³² General Comment No. 32 (2007), par 35.

³³ General Comment No. 32 (2007), par 42.

³⁴ Rap & Weijers 2011, p. 25.

³⁵ Liefwaard & van den Brink 2021, p. 126; art. 93 en 94 Gw.

³⁶ Blaak e.a. 2012, p. 79

³⁷ Van den Brink e.a 2020, p. 8.

³⁸ *Kamerstukken II* 1992/93, 22 855 nr. 3, p. 9

³⁹ Van den Brink e.a 2020, p. 8.

⁴⁰ Van den Brink e.a 2020, p. 8.

Artikel 40 lid 2 sub b iii IVRK bepaalt dat een minderjarige die wordt verdacht van of veroordeeld voor een strafbaar feit het recht heeft dat “without delay”, zonder vertraging, wordt beslist. Dit in tegenstelling tot het EVRM, dat uitgaat van behandeling binnen een “redelijke termijn”, kent deze bepaling geen open norm die ruimte laat voor een belangenafweging. Binnen het kader van het EVRM kunnen bijzondere omstandigheden een langere termijn rechtvaardigen.⁴¹ Het Comité voor de Rechten van het Kind (het Kinderrechtencomité) heeft in twee General comments nadere invulling gegeven aan “zonder vertraging”. Dit commentaar is niet juridisch bindend, maar geldt als gezaghebbende leidraad.⁴² Het nieuwe General comment nr. 24 vervangt General comment nr. 10.⁴³ Volgens het Kinderrechtencomité was deze herziening noodzakelijk om het General comment recht te laten doen aan de ontwikkelingen die zich sinds 2007 hebben voorgedaan op het terrein van het jeugdstrafrecht.⁴⁴ Hoewel General Comment nr. 24 daarmee in de plaats is gekomen van General Comment nr. 10, blijft het oorspronkelijke standpunt van het Kinderrechtencomité relevant voor een goed begrip van de ontwikkeling van de invulling van het begrip “zonder vertraging”.

In General comment nr. 10 beveelt het Kinderrechtencomité verdragsstaten aan termijnen te stellen waarbinnen de zaak moet worden afgedaan. Deze termijnen beginnen te lopen vanaf het moment dat het delict is begaan en lopen door tot de einduitspraak.⁴⁵ Het aanvangsmoment van deze termijnen verschilt van het startpunt dat wordt gehanteerd onder het EVRM en het IVBPR. De termijnen moeten volgens het Kinderrechtencomité veel korter zijn dan de termijnen voor volwassenen.⁴⁶ Dit omdat kinderen verschillen van volwassenen in hun fysieke en psychologische ontwikkeling en daarom anders moeten worden behandeld bij strafbaar gedrag.⁴⁷ Het Kinderrechtencomité neemt in het nieuwe General comment nr. 24 op veel onderdelen geen fundamenteel andere positie in ten opzichte van General comment nr. 10.⁴⁸ In General comment nr. 24 wordt de nadruk op een snelle afhandeling gecontinueerd en verder verfijnd, waarbij wordt herhaald dat de periode tussen het delict en de afronding van de procedure zo kort mogelijk moet zijn.⁴⁹ Het Kinderrechtencomité beveelt opnieuw dat verdragsstaten termijnen moeten stellen waarbinnen de zaak moet worden afgedaan. Daarbij stelt het in General comment nr. 24 dat deze snelle termijnen niet alleen moeten gelden voor gerechtelijke procedures, maar ook voor buitengerechtelijke afdoening. Net als in het eerdere commentaar moeten deze termijnen voor jongeren veel korter zijn dan voor volwassenen.⁵⁰

⁴¹ Middelkoop & Schuyt 2018, p. 4.

⁴² Pulles 2014, p. 4

⁴³ General Comment 24 (2019), par. 1.

⁴⁴ Van den Brink e.a 2020, p. 9.

⁴⁵ General Comment 10 (2007), par. 52.

⁴⁶ General Comment 10 (2007), par. 52.

⁴⁷ General Comment 10 (2007), par 10.

⁴⁸ Van den Brink e.a 2020, p. 9.

⁴⁹ General Comment 24 (2019), par. 54.

⁵⁰ General Comment 24 (2019), par. 55.

Waar in General comment nr. 10 wel aandacht wordt besteed aan de vergelijking tussen de term “zonder vertraging” van artikel 40 IVRK en de term “zonder onredelijke vertraging” van artikel 14 IVBPR gaat General comment nr. 24 hier niet op in. Uit General comment nr. 10 volgt dat het Kinderrechtencomité de norm “zonder vertraging” in artikel 40, tweede lid, sub b onder iii van het IVRK kwalificeert als strikter dan de norm opgenomen in artikel 14 van het IVBPR “zonder onredelijke vertraging”.⁵¹ Nu in zowel literatuur als rechtspraak is betoogd dat de term “zonder onredelijke vertraging” van artikel 14 IVBPR en de term “binnen redelijke termijn” van artikel 6 EVRM vergelijkbaar zijn, volgt uit de genoemde kwalificatie door het Kinderrechtencomité logischerwijze dat de norm “zonder vertraging” die volgt uit artikel 40, tweede lid, sub b onder iii van het IVRK strikter is dan de norm van artikel 6 EVRM “redelijke termijn”.⁵² De uitleg dat de specifiek voor jeugdige verdachten opgestelde norm strikter is dan de algemene normen, die ook op volwassen verdachten van toepassing zijn, sluit logisch aan op dat de termijnen volgens het Kinderrechtencomité voor minderjarigen veel korter moeten zijn dan die gelden voor volwassenen. Daarbij blijkt uit de totstandkomingsgeschiedenis dat voor artikel 40 IVRK bewust is gekozen voor strengere termijnvereisten bij minderjarigen. In de ontwerptekst van het verdrag werd nog de formulering “reasonable time” gebruikt. Besloten werd om bij artikel 14 lid 3 sub c IVBPR aan te sluiten en de formulering te veranderen in “without undue delay” om zo het termijnvereiste bij kinderen te versterken. In de eindversie is uiteindelijk voor de term “without delay” gekozen.⁵³ Zowel bij de totstandkoming als de invulling van het artikel 40 IVRK wordt extra gewicht gehecht aan de voortvarendheid waarmee het jeugdstrafrisproces wordt doorlopen.

Artikel 3 lid 1 IVRK bepaalt dat het belang van het kind, in alle maatregelen waarbij kinderen zijn betrokken, de eerste overweging dient te vormen. In artikel 40 lid 2 sub b iii IVRK wordt specifiek naar het belang van het kind verwezen.⁵⁴ Het Kinderrechtencomité stelt in General comment nr. 14 dat tijdsverloop, in bijvoorbeeld strafprocedures, negatieve invloed heeft op de belangen van minderjarigen. Procedures waarbij kinderen betrokken zijn, dienen daarom prioriteit te krijgen en zo snel mogelijk te worden afgerond.⁵⁵ Het Kinderrechtencomité beschouwt artikel 3 lid 1 IVRK als één van de vier fundamentele waarden van het IVRK. Artikel 3 lid 1 IVRK is volgens het Kinderrechtencomité een zelfstandig recht dat direct kan worden toegepast en bovendien rechtstreekse werking toekomt in de rechtbank.⁵⁶ De Hoge Raad oordeelde dat onvoldoende grond is om aan te nemen dat artikel 40 lid 2 sub b iii IVRK verdergaande eisen aan de redelijke termijn in jeugdstrafzaken stelt dan artikel 6 EVRM en artikel 14 IVBPR.⁵⁷

⁵¹ General Comment 10 (2007), par 51-52.

⁵² Jelts 2015, p. 6.

⁵³ OHCHR 2007, p. 755 & 773.

⁵⁴ General comment 14 (2013), par 1-3.

⁵⁵ General comment 14 (2013), par 93.

⁵⁶ General comment 14 (2013), par 1-3, 6(a) & 13.

⁵⁷ HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465, r.o. 3.5.

2.1.4. Minderjarigen in voorarrest

In het kader van minderjarigen in voorarrest zijn andere speciale bepalingen van belang. Artikel 10 lid 2 sub b IVBPR bepaalt dat minderjarige verdachten die van hun vrijheid zijn beroofd zo spoedig mogelijk voor de rechter dienen te worden geleid. Dit lijkt de snelheid van de berechting meer te benadrukken dan de norm “zonder onredelijke vertraging” die voortvloeit uit artikel 14 IVBPR.

Daarnaast strekt artikel 5 EVRM ertoe individuen te beschermen tegen willekeurige vrijheidsbeneming door de overheid, stelt het voorwaarden voor een rechtmatige vrijheidsbeneming en waarborgt het fundamentele rechten voor degene wiens vrijheid is ontnomen.⁵⁸ Artikel 5 lid 3 EVRM bepaalt dat eenieder in voorarrest het recht heeft om binnen een redelijke termijn te worden berecht of in vrijheid te worden gesteld. Afwachting van een berechting in detentie zal doorgaans als een zware last worden ervaren en wringt met de onschuldpresumptie.⁵⁹ Uitgangspunt is dat een verdachte die ter zake van een strafbaar feit is aangehouden, moet worden vrijgelaten, tenzij voldoende en relevante gronden zijn om detentie voor te zetten.⁶⁰ Voorlopige hechtenis van een minderjarige mag volgens het EHRM slechts worden toegepast als dit strikt noodzakelijk is.⁶¹ Het EHRM stelt dat voorarrest bij minderjarigen een uiterste maatregel is voor een zo kort mogelijke duur.⁶² Het EHRM heeft zich hierbij laten inspireren door internationale en Europese kinderrechtenstandaarden.⁶³ In verschillende uitspraken wordt verwezen naar artikel 37(b) IVRK.⁶⁴ Artikel 5 lid 4 EVRM bepaalt voorts dat bij betwisting van een vrijheidsbeneming zo snel mogelijk een rechterlijke beslissing dient te volgen. Daarnaast volgt uit artikel 5 lid 5 EVRM dat een minderjarige recht heeft op schadevergoeding indien de in artikel 5 lid 3 EVRM bedoelde redelijke termijn wordt overschreden.

Artikel 37 sub b IVRK bepaalt dat vrijheidsberoving slechts kan dienen als uiterste maatregel voor zo kort mogelijke duur. Voorts bepaalt artikel 37 sub d IVRK dat een minderjarige recht heeft op een “prompt decision” als deze de wettigheid van zijn vrijheidsberoving betwist. Het Kinderrechtencomité heeft hieraan in twee General comments invulling gegeven. Het Kinderrechtencomité zegt in General comment nr. 10 dat een “prompt decision” een strengere eis is dan een proces “zonder vertraging” ingevolge artikel 40 IVRK, vanwege de negatieve effecten van de vrijheidsberoving.⁶⁵ In ditzelfde General comment geeft het Kinderrechtencomité specifieke termijnen voor vrijheidsbeneming van

⁵⁸ Muckhof 2019, p. 1.

⁵⁹ Muckhof 2019, p. 13.

⁶⁰ EHRM 24 juli 2003, 46133/99, (*Smirnova/Russia*), par 58; EHRM 27 juni 1968, 2122/64 (*Wemhoff/Duitsland*), r.o. 12.

⁶¹ Van den Brink 2017, p. 74-75.

⁶² EHRM 6 mei 2008, 20817/04 (*Nart t. Turkije*), r.o. 31; EHRM 20 januari 2009, 70337/01 (*Güveç t. Turkije*), r.o. 108; EHRM 10 januari 2006, 21768/02 (*Selçuk t. Turkije*), r.o. 36.

⁶³ Van den Brink 2017, p. 76.

⁶⁴ Zie bijvoorbeeld: EHRM 10 januari 2006, 21768/02 (*Selçuk t. Turkije*), r.o. 35.

⁶⁵ General Comment 10 (2007), par 11, 51.

minderjarigen. Namenlijk dat de rechtmatigheid hiervan binnen vierentwintig uur moet worden onderzocht en bij voorkeur om de twee weken moet worden getoetst. Indien de vrijheidsbeneming wordt voortgezet, moet de minderjarige binnen dertig dagen opnieuw op zitting komen. Het Kinderrechtencomité dringt aan op een wettelijke afdoeningstermijn van zes maanden.⁶⁶

Zoals eerder gezegd vervangt het nieuwe General comment nr. 24 het verouderde General comment nr. 10. In General comment nr. 24 benadrukt het Kinderrechtencomité nogmaals dat de wet duidelijke criteria moet vastleggen voor het gebruik van voorlopige hechtenis. Voorlopige hechtenis moet regelmatig worden herzien en de duur ervan moet wettelijk worden beperkt. Alle actoren binnen het jeugdstrafrechtstelsel dienen prioriteit te geven aan zaken van kinderen die zich in voorlopige hechtenis bevinden.⁶⁷ Ook benoemt het dat ieder kind dat van zijn of haar vrijheid beroofd is recht heeft op, “prompt desicion”, indien de verdachte de rechtmatigheid van de vrijheidsbeneming aan wil vechten voor een rechtbank of andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit.⁶⁸ In General comment nr. 24 noemt het Kinderrechtencomité opnieuw specifieke termijnen voor de vrijheidsbeneming van minderjarigen. Deze komen grotendeels overeen met de termijnen genoemd in General comment nr. 10. Echter, gaat het minder expliciet in op hoe snel de voorlopige hechtenis moet worden herzien. Het zegt hierover dat de voorlopige hechtenis “regelmatig” moet worden herzien met “oog op beëindiging” daarvan. Terwijl General comment nr. 10 hier expliciet een termijn van twee weken aan koppelt.⁶⁹ In General comment nr. 24 zegt het Kinderrechtencomité zich bewust te zijn van de praktijk waarbij zittingen van de rechtbank vaak en/of voor lange perioden worden uitgesteld. Daarom dringt het er bij Staten op aan maximale grenzen vast te stellen voor het aantal en de duur van uitstel. Ook moeten wettelijke of administratieve bepalingen worden ingevoerd om te zorgen dat de rechtbank of een andere bevoegde instantie uiterlijk zes maanden na detentie een definitieve beslissing neemt over de aanklachten. Indien dat niet gebeurt, moet het kind worden vrijgelaten.⁷⁰ General comment nr. 24 verbindt een duidelijke consequentie aan overschrijding van de termijn en is hiermee dwingender dan General comment nr. 10.

2.1.5. Overige wet- en regelgeving

Naast de bepalingen uit het EVRM, IVRK en IVBPR zeggen ook andere internationale- en Europese wet- en regelgeving iets over de voortvarendheid van het jeugdstrafrisproces. In 2010 publiceerden het Europese Parlement en de Raad van Europa ‘de Guidelines on child-friendly justice’. De Guidelines on child-friendly justice dragen bij aan het verwezenlijken van een rechtssysteem dat beantwoordt aan de

⁶⁶ General Comment 10 (2007), par 83.

⁶⁷ General Comment 24 (2019), par 87.

⁶⁸ General Comment 24 (2019), par 89.

⁶⁹ General Comment 24 (2019), par 90 & 91.

⁷⁰ General Comment 24 (2019), par 90 & 91.

specifieke behoeften van minderjarigen.⁷¹ Regel 50 van de Guidelines stelt dat sprake is van kindvriendelijke rechtspraak als alle procedures waarbij kinderen betrokken zijn, met een urgentiebeginsel worden toegepast om snel te kunnen handelen. De richtlijnen hierin zijn een niet-bindend juridisch instrument. Wel zijn ze gebaseerd op beginselen uit verdragen die wel bindend zijn, zoals het IVRK en het EVRM.⁷²

De United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules) geven aanwijzingen aan landen voor de bescherming van de rechten van het kind en de eerbiediging van de behoeften van minderjarigen in het strafrecht.⁷³ Artikel 20 stelt dat elke jeugdstrafzaak vanaf het begin af aan snel en efficiënt moet worden afgehandeld, zonder onnodige vertraging. De achterliggende gedachte hierbij is dat na verloop van tijd het vermogen van een kind om de samenhang tussen de strafrechtelijke procedure en het gepleegde delict waar te nemen, afneemt.⁷⁴ Hoewel de Beijing Rules niet juridisch bindend zijn, raadt het Kinderrechtencomité staten aan om de regels in de nationale wetgeving te implementeren.⁷⁵

De United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (Havana Rules) hebben betrekking op minderjarigen die van hun vrijheid zijn beroofd. De Havana Rules hebben tot doel de schadelijke gevolgen van vrijheidsbeneming tegen te gaan en de herintegratie van minderjarigen in de samenleving te bevorderen.⁷⁶ Voorlopige hechtenis van minderjarigen moet zo veel mogelijk worden vermeden. Indien minderjarigen desondanks in voorlopige hechtenis worden opgenomen, moeten staten de hoogste prioriteit geven aan een snelle behandeling van hun strafzaak.⁷⁷ Het Kinderrechtencomité beveelt uitdrukkelijk om ook deze regels te implementeren in de nationale wetgeving.⁷⁸ Europese kinderrechtenstandaarden, waaronder de ‘European Rules for juvenile offenders subject to sanctions and measures’, de ‘Guidelines on Child-Friendly Justice’ en de Richtlijn (EU) 2016/800 inzake procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte zijn in strafprocedures, gebieden eveneens dat de voorlopige hechtenis van jeugdigen met terughoudendheid wordt toegepast.⁷⁹

Op 1 december 2009 is het Verdrag van Lissabon in werking getreden, waarmee belangrijke veranderingen op het gebied van strafrecht werden doorgevoerd. Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon werd het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (Handvest)

⁷¹ Blaak e.a. 2012, p. 103.

⁷² Zie Preamble bij de Guidelines on Child-friendly Justice.

⁷³ Blaak e.a. 2012, p. 847.

⁷⁴ Blaak e.a. 2012, p. 852.

⁷⁵ General Comment 10 (2007), par 4.

⁷⁶ Blaak e.a. 2012, p. 856-857; Havana Rules, par. 3.

⁷⁷ Havana Rules, par. 17.

⁷⁸ General Comment 10 (2007), par 88.

⁷⁹ European Rules, regel 10; Guidelines on child friendly justice, regel 19; EU richtlijn 2016/800, art. 10 en 11.

wettelijk bindend en kreeg het dezelfde rechtskracht als de verdragen van de Raad van Europa en de vn.⁸⁰ Artikel 24 lid 2 van dit handvest bepaalt dat de belangen van het kind, bij alle handelingen betreffende kinderen, de eerste overweging vormen. Deze bepaling komt sterk overeen met de bepaling over het belang van het kind uit artikel 3 lid 1 IVRK. Bovendien volgt uit artikel 47 Handvest dat onnodige vertraging moet worden voorkomen. Deze nadruk op voortvarendheid komt ook expliciet terug in de EU Richtlijn 2016/800 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure. Op grond van artikel 13 lid 1 van de Richtlijn zijn staten verplicht om passende maatregelen te nemen om te waarborgen dat strafprocedures waarbij minderjarigen betrokken zijn, met de vereiste voortvarendheid en zorgvuldigheid worden afgedaan.⁸¹ Vanwege de samenhang met het IVRK en het EVRM kunnen deze instrumenten door nationale rechters worden gebruikt bij de uitleg van de bindende bepalingen van het IVRK en het EVRM.

2.2. Nadere reflectie

Internationaal en Europees wordt erkend dat het jeugdstrafproces voortvarend moet zijn. De mate van voortvarendheid is afhankelijk van veel verschillende factoren. Deze paragraaf belicht een viertal internationale thema's van waaruit de voortvarendheid van het jeugdstrafproces wordt beïnvloed.

2.2.1. Zorgvuldigheid vs. voortvarendheid

De voortvarendheid van de berechting vormt een belangrijk recht voor minderjarige verdachten. Tegelijkertijd hebben minderjarigen recht op een eerlijk proces, waarbij via artikel 6 EVRM strenge eisen worden gesteld aan de zorgvuldigheid van het strafproces. Uit artikel 6 lid 3 EVRM vloeien enkele specifieke garanties voort. Zo bepaald artikel 6 lid 3 onder a EVRM dat de verdachte onverwijld, in een taal die hij verstaat, op de hoogte wordt gebracht van de aard en reden van de beschuldiging. Daarnaast vereist artikel 6 lid 3 onder b voldoende tijd en faciliteiten voor de voorbereiding van de verdediging. Wanneer hiervan sprake is wordt beoordeeld aan de hand van de concrete omstandigheden van de zaak.⁸² Dit dient expliciet als bescherming tegen een haastig proces.⁸³ Voorts waarborgt artikel 6 lid 3 onder c EVRM het recht van de verdachte om zich te verdedigen. Artikel 14 lid 3 IVBPR bevat soortgelijke minimumgaranties voor de verdachte in een strafprocesrecht. De naleving van deze garanties kan het strafproces vertragen. Desondanks mag de voortvarendheid van het proces niet leiden tot het onvoldoende waarborgen van procedurele vereisten. Dit kan resulteren in een schending van artikel 6 EVRM.⁸⁴ Er moet een “fair balance” worden gevonden tussen deze verschillende eisen.⁸⁵ Het

⁸⁰ Blaak e.a. 2012, p. 896.

⁸¹ EU-richtlijn 2016/800, art. 13.

⁸² EHRM 12 januari 2012, 39908/05 (*Iglin t. Oekraïne*), r.o. 65.

⁸³ Raad van Europa/EHRM 2025, p. 86.

⁸⁴ EHRM 20 september 2011, 14902/04 (*OAO NEFTYANAYA KOMPANIYA YUKOS v. RUSSIA*), r.o. 540.

⁸⁵ EHRM 12 oktober 1992, 12919/87 (*Boddaert t. België*), r.o. 39.

streven naar een voortvarende afdoening kan daarom op gespannen voet staan met de procedurele vereisten van een eerlijk proces.

Artikel 40 lid 1 IVRK bepaalt dat iedere minderjarige verdachte recht heeft op een behandeling die zijn gevoel voor waardigheid en eigenwaarde versterkt. Ter waarborging van deze zorgvuldige behandeling bevat artikel 40 IVRK een aantal minimale garanties, waaronder de onschuldpresumptie, het recht op informatie, het recht op juridische bijstand, het recht op effectieve deelname en het recht om te worden gehoord.⁸⁶ Daarnaast wordt door het Kinderrechtencomité benadrukt dat voor kinderen snelheid in het strafproces van cruciaal belang is.⁸⁷ Tegelijkertijd mogen deze snelle beslissingen alleen worden genomen als de rechten van het kind en de wettelijke waarborgen volledig worden gerespecteerd.⁸⁸ De eis voor een spoedige afdoening mag niet betekenen dat de verdediging onvoldoende tijd of faciliteiten krijgt om zich voor te bereiden, wat een schending van de procedurele rechten zou betekenen.⁸⁹

De Guidelines on child-friendly justice beschrijven, “diligence”, zorgvuldigheid, als een kernwaarde van een kindvriendelijke rechtspraak.⁹⁰ Dit betekent dat de rechtsstatelijke waarborgen (rule of law) onverkort van toepassing zijn op kinderen. Dit omvat de onschuldpresumptie, recht op een eerlijk proces en het recht op juridisch advies.⁹¹ Ook in de Guidelines wordt de spanning tussen snelheid en zorgvuldigheid erkent. De Guidelines benadrukken sterk dat snelheid van het proces in het belang van het kind is. Deze snelheid moet echter wel gebeuren met respect voor de “rule of law”.⁹² Hetzelfde geldt voor de Beijing Rules. Regel 20 bedrukt dat een snelle afhandeling cruciaal is omdat een jongere, naarmate meer tijd verstrijkt, het steeds moeilijker vindt om de procedure en de opgelegde maatregel te koppelen aan het delict. Zonder snelheid verliest de zorgvuldige procedure dus haar doel. Regel 16.1 stelt dat voor de einduitspraak een grondig onderzoek moet plaatsvinden naar de achtergrond en omstandigheden van de jongere. Dit onderzoeksrapport is essentieel voor een “judicious adjudication”, verstandige rechtspraak. De spanning zit hier in het feit dat dit onderzoek tijd kost, maar noodzakelijk wordt geacht voor een rechtvaardige reactie. Ook de Richtlijn (EU) 2016/800 inzake procedurele waarborgen voor kinderen in strafprocedures schrijft voor dat EU-lidstaten, waaronder Nederland, alle passende maatregelen moeten nemen om ervoor te zorgen dat strafprocedures waarbij kinderen betrokken zijn, met spoed en de nodige zorgvuldigheid worden behandeld.⁹³ Uit voorgaande blijkt dat het jeugdstrafproces een zorgvuldige afweging vereist, waarbij voortvarendheid wordt nagestreefd

⁸⁶ Art. 40 lid 2 IVRK

⁸⁷ Art. 40 lid 2 (iii) IVRK; General Comment 24 (2019), par 54.

⁸⁸ General Comment 24 (2019), Par 55.

⁸⁹ General Comment 24 (2019), par 53

⁹⁰ Guidelines on Child-friendly Justice, p. 9.

⁹¹ Guidelines on Child-friendly Justice, p 11.

⁹² Guidelines on Child-friendly Justice, p 17.

⁹³ Artikel 3 lid 1 EU Richtlijn 2016/800.

zonder afbreuk te doen aan de fundamentele procedurele waarborgen die een zorgvuldige rechtspraak beogen.

2.2.2. Buitengerechtelijke afdoening

Een belangrijk beginsel van het jeugdstrafrecht is dat jeugdstrafzaken zoveel mogelijk buitengerechtelijk moeten worden afgedaan.⁹⁴ Uit artikel 40 lid 3 onder b IVRK volgt dat staten mechanismen moeten inrichten om zaken van jeugdigen buitengerechtelijk af te doen, mits de rechten en waarborgen uit artikel 40 lid 2 IVRK volledig worden gerespecteerd. Buitengerechtelijke afdoening wordt door het Kinderrechtencomite nadrukkelijk gepresenteerd als middel om de stress, schade en stigmatisering die gepaard gaan met een langdurig gerechtelijk traject te voorkomen en om het pedagogische effect van de reactie op het delict te versterken.⁹⁵

General comment nr. 24 legt het zwaarte punt van het belang van het kind, artikel 3, voor het jeugdstrafrecht vooral op de invoering van een apart systeem van jeugdstrafrechtspleging en benadrukt dat het belang van het kind belangrijk gewicht in de schaal legt bij het bepalen van de juiste afdoening.⁹⁶ Het is in het belang van het kind dat vooral aandacht is voor heropvoeding en herintegratie en dat vrijheidsberoving een allerlaatste maatregel is. Het is tevens in het belang van de minderjarige dat het jeugdstrafstelsel geen nadelige invloed heeft op hun ontwikkeling. Het gebruik van buitengerechtelijke afdoening moet ook in het licht hiervan worden gezien.⁹⁷

Voorts wordt in de Beijing Rules net als bij het IVRK de afdoening buiten het strafrecht om bepleit.⁹⁸ Regel 11 van deze richtlijn benoemt de voordelen van buitengerechtelijke afdoening, zoals bescherming tegen stigmatisering. Tevens is het belang van de buitengerechtelijke afdoening neergelegd in regel 5.1. van de United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (Tokyo Rules). Door minderjarige verdachte zo veel mogelijk buiten het strafrecht te houden wordt stigmatisering voorkomen, heeft dat positieve effecten op hen en is deze wijze van afdoen goedkoper dan de gang naar de rechter.⁹⁹

2.2.3. Pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht

Naast het feit dat een tijdige behandeling van de strafzaak in het algemeen een belangrijke waarborg is van het strafproces, is het ook cruciaal voor de pedagogische doelstelling van het jeugdstrafrecht. De

⁹⁴ Mijnaerends & Liefwaard 2014, p. 83.; Ter Vrugt 2023, p. 11-12.

⁹⁵ General Comment 24 (2019), par 6 en 15.

⁹⁶ General Comment 24 (2019), par 76.

⁹⁷ Liefwaard & van den Brink 2021, p. 129.

⁹⁸ Liefwaard & van den Brink 2021, p. 132.

⁹⁹ General Comment 24 (2019), par 15.

pedagogische doelstelling komt duidelijk naar voren in het IVRK. De pedagogische doelstelling houdt in dat de reactie op strafbaar gedrag niet alleen bestraffend moet zijn, maar vooral gericht moet zijn op de herintegratie van het kind in de samenleving.¹⁰⁰

De laatste decennia is een stroom aan relevante wetenschappelijke studies op het terrein van de ontwikkeling van kinderen en adolescenten verschenen.¹⁰¹ Hieruit vloeit voort dat jongeren op fundamentele wijze verschillen van volwassenen en dat deze verschillen invloed hebben op hoe het strafrechtstelsel met hen zou moeten omgaan.¹⁰² Het begrip van adolescenten is nog niet te vergelijken met de gemiddelde volwassenen.¹⁰³ Zo is kenmerkend voor adolescenten, dat ze gevoeliger zijn voor druk van leeftijdsgenoten dan andere leeftijdsgroepen.¹⁰⁴ Ook onderschatten ze risico's en staan ze meestal nauwelijks stil bij de gevolgen van hun handelen.¹⁰⁵ De prefrontale cortex in het brein, die de executieve functies aanstuurt zoals het kunnen plannen en impulscontrole, is nog niet volledig ontwikkeld.¹⁰⁶ Dit heeft invloed op de mate van begrip van het strafproces.¹⁰⁷ Jeugdigen hechten meer waarde aan onmiddellijke resultaten en wegen lange termijn gevolgen minder mee.¹⁰⁸ Dit suggereert dat de timing van interventies voor jongeren cruciaal is voor de pedagogische impact ervan.

Het Kinderrechtencomité stelt in General Comment nr. 24 voorop dat kinderen fundamenteel verschillen van volwassenen in hun fysieke en psychologische ontwikkeling en daarom ook anders moeten worden behandeld als zij de wet overtreden.¹⁰⁹ Traditionele doelen van het strafrechtstelsel, zoals repressie en vergelding, moeten wijken voor heropvoeding, herintegratie en herstelrecht.¹¹⁰ Verdragsstaten moeten voorzien in een afzonderlijk jeugdstrafrechtstelsel, waarin rekening wordt gehouden met de verminderde verwijtbaarheid van minderjarigen, een individuele benadering wordt toegepast en de rechten van het kind, zoals vastgelegd in het IVRK, worden gewaarborgd.¹¹¹ Ten goede van de jeugdstrafrechtelijke interventie moet vanuit pedagogisch perspectief de tijd tussen het begaan van het strafbare feit en de uiteindelijke afdoening daarvan voor jeugdige verdachten zo kort mogelijk zijn.¹¹²

¹⁰⁰ Art. 40 lid 1 IVRK

¹⁰¹ Rap 2021, p. 312.

¹⁰² Scott & Steinberg 2008, p. 29.

¹⁰³ Scott & Steinberg 2008, p. 35.

¹⁰⁴ Scott & Steinberg 2008, p. 38.

¹⁰⁵ Scott & Steinberg 2008, p. 39-40.

¹⁰⁶ Scott & Steinberg 2008, p. 44; Loeber e.a. 2015

¹⁰⁷ Rap 2021, p. 313.

¹⁰⁸ Scott & Steinberg 2008, p. 39.

¹⁰⁹ General Comment 24 (2019), par. 2.

¹¹⁰ Eliaerts 2016, p. 72.

¹¹¹ General Comment 24 (2019), par. 2.

¹¹² General Comment 24 (2019), par. 54.

Tot slot zijn in de Beijing Rules twee fundamentele uitgangspunten voor lidstaten neergelegd wat betreft het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht.¹¹³ Allereerst is het doel van een afzonderlijk jeugdstrafrecht het bevorderen van het welzijn van de minderjarige, waardoor lidstaten dienen te streven naar het verbeteren hiervan.¹¹⁴ Elke staat moet daarom een zo gunstig mogelijk klimaat creëren voor minderjarigen, waarin zij zich kunnen ontwikkelen en een positieve rol kunnen spelen in de samenleving.¹¹⁵ Ten tweede benadrukt regel 20 dat een jeugdstrafzaak moet worden behandeld zonder vertraging. De achterliggende gedachte hierbij is dat na verloop van tijd het vermogen van een kind om de samenhang tussen de strafrechtelijke procedure en het gepleegde delict waar te nemen, afneemt.¹¹⁶

2.2.4. Verantwoordelijkheid

Internationaal en Europees zijn verschillende eisen gesteld aan de voortvarendheid van het jeugdstrafproces. Minder expliciet zeggen deze bronnen iets over wie verantwoordelijk is voor het naleven van deze vereisten. Zowel onder het EVRM, het IVBPR als het IVRK rust op staten de positieve verplichting om hun rechtsstelsel zodanig in te richten dat zaken van minderjarige verdachten binnen de gestelde termijnen kunnen worden behandeld.¹¹⁷ Een tijdelijke achterstand, bijvoorbeeld bij de rechtbanken, ontslaat de staat niet direct van aansprakelijkheid.¹¹⁸ Tegelijkertijd benadrukt het EHRM dat het handelen van gerechtelijke autoriteiten een factor is bij de beoordeling van de redelijke termijn.¹¹⁹ Dit impliceert dat de verantwoordelijkheid binnen de staat wordt gespreid over verschillende actoren in de jeugdstrafrechtketen. Nationale rechtbanken worden daarbij gezien als de “ultieme bewakers” van een eerlijk proces.¹²⁰

Het Kinderrechtencomite legt de nadruk op de rol van de gehele jeugdstrafrechtketen. Van politie en opsporingsinstanties wordt verwacht dat zij zaken snel en deskundig oppakken, mede door middel van gespecialiseerde en getrainde functionarissen.¹²¹ Rechters dienen prioriteit te geven aan zaken van minderjarigen, in het bijzonder wanneer sprake is van voorlopige hechtenis.¹²² Voor het gebruik van voorlopige hechtenis moeten staten duidelijke wettelijke criteria vaststellen.¹²³ Het Kinderrechtencomite, zich bewust van de praktijk waarbij terechtzittingen herhaaldelijk en/of voor

¹¹³ Blaak e.a. 2012, p. 848.

¹¹⁴ Beijing Rules, par. 5; Blaak e.a. 2012, p. 848.

¹¹⁵ Blaak e.a. 2012, p. 848.

¹¹⁶ Blaak e.a. 2012, p. 852.

¹¹⁷ EHRM 25 november 1992, 12728/87 (*Abdoella/ Nederland*), r.o. 24; General comment 32, par 27; General Comment 24 (2019), par 55.

¹¹⁸ EHRM 25 juni 1987, 10527/83 (*Milasi v. Italy*), r.o. 18; EHRM 25 juni 1987, 10256/83 (*Baggetta t. Italy*), r.o. 23.

¹¹⁹ EHRM 27 juni 1968, 1936/63 (*Neumeister t. Oostenrijk*), par 21.

¹²⁰ EHRM 24 september 2002, 32771/96 (*Cuscani t. the United Kingdom*), r.o. 39.

¹²¹ General Comment 24 (2019), par 105-108.

¹²² General Comment 24 (2019), par 55, 87.

¹²³ General Comment 24 (2019), par 87.

lange perioden worden aangehouden, dringt er bij staten op aan limieten te stellen over het aantal keren dat een zitting mag worden aangehouden en de duur van dergelijk uitstel om te waarborgen dat de rechter uiterlijk zes maanden na de eerste datum van detentie een definitieve beslissing neemt over de beschuldigingen.¹²⁴

Uit overige internationale- en Europese wet- en regelgeving volgt dat de primaire verantwoordelijkheid voor de voortvarendheid van het jeugdstraftproces bij de lidstaten ligt.¹²⁵ Tegelijkertijd rust een directe uitvoeringsverantwoordelijkheid op de betrokken ketenpartners. De politie en opsporingsinstanties moeten deskundig en snel handelen vanaf het eerste contact.¹²⁶ Het OM moet waar mogelijk vertraging voorkomen door inzet van buitengerechtelijke afdoening.¹²⁷ Rechters en onderzoeksorganen dienen zaken efficiënt en met prioriteit af te doen, in het bijzonder wanneer minderjarigen in voorlopige hechtenis verblijven.¹²⁸

2.3. Deelconclusie

Het recht op een tijdige behandeling van een strafzaak is een fundamenteel recht dat iedere verdachte toekomt krachtens artikel 6 lid 1 EVRM. Op grond van dit artikel moet de behandeling van een strafzaak plaatsvinden binnen een redelijke termijn. Artikel 14 lid 3 onder c IVBPR bevat een nagenoeg identiek voorschrift. Artikel 40 lid 2 sub b iii IVRK bepaalt dat een minderjarige die wordt verdacht van een strafbaar feit recht heeft op dat zonder vertraging wordt beslist. Het Kinderrechtencomité benadrukt dat de tijd tussen het delict en afronding van de procedure zo kort mogelijk moet zijn. De term “zonder vertraging” wordt door het Kinderrechtencomité als strikter gekwalificeerd dan de term “zonder onredelijke vertraging” van artikel 14 IVBPR. Voor minderjarigen zou een kortere termijn moeten gelden dan voor volwassenen vanwege de negatieve effecten van het tijdsverloop. Doordat de term “zonder onredelijke vertraging” van artikel 14 IVBPR vergelijkbaar is met de term “redelijke termijn” uit artikel 6 EVRM is het aannemelijk dat de term “zonder vertraging” ingevolge artikel 40 IVRK ook strikter is dan de term “redelijke termijn”. Dit wordt versterkt door artikel 3 IVRK, dat voorschrijft dat het belang van het kind een eerste overweging vormt, waarbij tijdsverloop in beginsel nadelig is voor dat belang. Voorlopige hechtenis van minderjarigen mag slechts als ultimum remedium en voor de kortst mogelijke duur worden toegepast, waarbij snelle rechterlijke toetsing en voortvarende afdoening essentieel zijn.

¹²⁴ General Comment 24 (2019), par 90.

¹²⁵ Guidelines on Child-friendly Justice, p. 53; Beijing Rules, p. 1; artikel 13 richtlijn 2016/800.

¹²⁶ Beijing Rules, p. 7.

¹²⁷ Beijing Rules, p. 6.

¹²⁸ Havana Rules, par 17.

Voortvarendheid van het jeugdstrafproces kan niet los worden gezien van andere fundamentele uitgangspunten van het jeugdstrafrecht. Zo moet een evenwicht worden gevonden met de vereiste zorgvuldigheid en procedurele waarborgen van een eerlijk proces. Daarnaast spelen buitengerechtelijke afdoening en het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht een belangrijke rol, waarbij juist een snelle reactie noodzakelijk is om het leereffect te vergroten. De primaire verantwoordelijkheid voor de voortvarendheid van het jeugdstrafproces ligt bij staten. Onduidelijkheid bestaat over de precieze toedeling van de verantwoordelijkheid binnen de nationale rechtsorde.

3. Nederland

3.1. Doorlooptijd in de jeugdstrafrechtketen

Nu in het vorige hoofdstuk het internationale en Europese kader omtrent de doorlooptijden in het jeugdstrafrecht is uiteengezet, richt dit hoofdstuk zich op de Nederlandse situatie.

3.1.1. Jeugdstrafrecht

Nederland kent sinds 1905 een apart jeugdstrafrecht.¹²⁹ Het jeugdstrafrecht onderscheidt zich van het volwassenstrafrecht door het pedagogische uitgangspunt.¹³⁰ Dit houdt onder meer in dat de tijd tussen het plegen van het strafbare feit en de opgelegde straf of maatregel aan de jeugdige verdachte zo kort mogelijk moet zijn om deze te laten leren van diens fouten.¹³¹ Hiermee geeft de wetgever blijk van erkenning van het idee dat minderjarige verdachten nog in ontwikkeling zijn.¹³²

3.1.2. Geschiedenis van de doorlooptijd

De basis voor het beleid ten aanzien van de doorlooptijden in de jeugdstrafrechtketen is voornamelijk gebaseerd op het rapport van de commissie van Montfrans uit 1994, waarin werd gepleit voor een vroegtijdige, snelle en consequente reactie op jeugdcriminaliteit.¹³³ Uit het rapport *Vier jaar Van Montfrans* blijkt echter dat de door het OM geformuleerde doelstellingen voor verkorting van doorlooptijden niet werden gehaald. Daarnaast ontbrak inzicht in de doorlooptijden na OM-afdoening en was van samenhangend beleid voor de totale jeugdstrafrechtsketen geen sprake.¹³⁴ In haar rapport ‘Preventie en bestrijding jeugdcriminaliteit’ heeft de Algemene Rekenkamer onderzoek gedaan naar de wijze waarop het beleid ter voorkoming en bestrijding van jeugdcriminaliteit wordt uitgevoerd.¹³⁵ De Algemene Rekenkamer concludeerde dat de normen voor de doorlooptijden bij de politie, de RvdK en de afdoening van zaken door het OM of de rechter niet worden gehaald.¹³⁶

Eind 2001 zijn door voormalig staatssecretaris Ella Kalsbeek normen voorgesteld.¹³⁷ In de zogenoemde Kalsbeeknormen wordt bepaald welk percentage jeugdzaken binnen een gestelde termijn door een

¹²⁹ Bruning e.a. 2014, p. 404.

¹³⁰ Bruning e.a. 2014, p. 404.

¹³¹ Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (2021R001), inleiding.

¹³² Bruning e.a. 2014, p. 405. Zie ook *Kamerstukken II* 2012/13,33498, nr. 3, p. 18 e.v.

¹³³ Bruning e.a. 2014, p. 557; *Kamerstukken II* 2001/02, 28292, p.2.

¹³⁴ Van Amersfoort & Van Hoek 2000, p. 3.

¹³⁵ *Kamerstukken II* 2001/02, 28282, nr. 2, p. 5.

¹³⁶ *Kamerstukken II* 2001/02, 28282, nr. 2, p. 47.

¹³⁷ *Kamerstukken II* 2001/02, 28292, nr. 1-2.

ketenpartner geheel afgehandeld dient te zijn of overgedragen dient te worden aan een volgende ketenpartner.¹³⁸ Deze kalsbeeknormen zijn gebaseerd op de wettelijke termijnen, de noodzakelijke bewerkingsdij en de tijd die nodig is voor overleg en overdracht van de ene naar de andere instantie.¹³⁹ Deze normen lopen vanaf het eerste verhoor met de jeugdige tot en met de strafrechtelijke beslissing van het OM of de kinderrechtter.¹⁴⁰ Uit de Kalsbeeknormen en de richtlijn en kader voor strafvordering blijkt dat de doelstelling is om 80% van de zaken binnen 180 dagen af te handelen.¹⁴¹

Voortbouwend op de Nota-Kalsbeek en met inachtneming van de bevindingen van de Algemene Rekenkamer heeft de Minister van Justitie begin 2003 onder de titel *Jeugd terecht* een actieprogramma voor de aanpak van jeugdcriminaliteit geformuleerd.¹⁴² In 2008 kreeg het onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix vanuit dit programma de opdracht de doorlooptijden te evalueren.¹⁴³ Uit dit onderzoek blijkt dat het beoogde percentage van 80% van de Kalsbeeknormen ook in 2008 niet wordt gehaald. Wel is sinds de invoering van de Kalsbeeknorm in 2001 een grote verbetering van de doorlooptijden in jeugdzaken te zien.¹⁴⁴ In de praktijk worden de streeftijden echter al jaren niet gerealiseerd.¹⁴⁵

In zijn brief van 28 juni 2019 constateerde de toenmalige Minister voor Rechtsbescherming dat de geldende streefnormen niet meer aansluiten op de huidige werkprocessen en dat daarom samen met de ketenpartners nieuwe normen zullen worden opgesteld.¹⁴⁶ In navolging hierop heeft de demissionaire Minister voor Rechtsbescherming in zijn brief van 22 april 2024 aangekondigd herijkte streefnormen, ter vervanging van de verouderde Kalsbeeknormen, in te voeren.¹⁴⁷ De nieuwe normen zijn als volgt geformuleerd. Voor de langere termijn (binnen vier jaar) moet 80% van de jeugdstrafzaken binnen de gestelde doorlooptijden zijn afgedaan. Voor de kortere termijn (binnen twee jaar) wordt als tussenstap voor een realistische opbouw naar de 80% een lager percentage gehanteerd, namelijk 70% binnen twee jaar.¹⁴⁸ Een essentieel verschil is het startpunt: dit moment is niet langer het eerste politieverhoor, maar het moment waarop de politie de minderjarige als verdachte aanmerkt.¹⁴⁹

¹³⁸ Andersson Elffers Felix 2009, p. 5.

¹³⁹ Bruning e.a. 2014, p. 450; Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt, paragraaf 6.

¹⁴⁰ Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt, paragraaf 6.

¹⁴¹ Kamerstukken II 2001/02, 28 292, nr. 1-2.

¹⁴² *Kamerstukken II* 2002/03, 28 741, nr. 1, apart gepubliceerd door het ministerie van Justitie, Directie Jeugd en Criminaliteitspreventie als: *Jeugd terecht. Actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006*, Den Haag: ministerie van Justitie, DJC 2003.

¹⁴³ Andersson Elffers Felix 2009, p. 5.

¹⁴⁴ Andersson Elffers Felix 2009, p. 37.

¹⁴⁵ Zie bijvoorbeeld: *Kamerstukken II* 2018/19, 28741, nr. 53; *Kamerstukken II* 2023/24, 28741, nr. 115.

¹⁴⁶ Bruning e.a. 2014, p. 405. Zie ook *Kamerstukken II* 2018/19, 28741, nr. 53.

¹⁴⁷ *Kamerstukken II* 2023/24, 28741, nr. 115, p. 8.

¹⁴⁸ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 115, p. 8.

¹⁴⁹ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 115, p. 8.

3.1.3. Zestien maanden termijn

Uit paragraaf 2.1.1. is gebleken dat de behandeling van een strafzaak, op grond van artikel 6 EVRM, moet plaatsvinden binnen een “redelijke termijn”. Voorafgaand aan de Kalsbeeknormen en de hiervoor genoemde richtlijn heeft de Hoge Raad bepaald dat de redelijke termijn in jeugdstrafzaken op zestien maanden ligt.¹⁵⁰ Voor volwassenen is de redelijke termijn in beginsel 24 maanden.¹⁵¹ Dit is nogmaals door de Hoge Raad in 2015 bevestigd.¹⁵² Het stellen van een termijn beoogt te voorkomen dat verdachten gedurende langere tijd in onzekerheid verkeren over een mogelijke strafvervolgning. Niet alleen de belangen van de verdachte spelen hierbij een rol; ook slachtoffers hebben belang bij een voortvarende afhandeling van de zaak. Daarnaast kan het verstrijken van tijd een nadelige invloed hebben op de betrouwbaarheid en beoordeling van de feiten.¹⁵³

Op de door de Hoge Raad gehanteerde termijn van zestien maanden is veel kritiek geuit. Mede daarom heeft Advocaat-Generaal (A-G) Spronken cassatie in het belang der wet ingesteld bij de Hoge Raad.¹⁵⁴ Gelet op de maximale termijn volgens de Kalsbeeknormen en de hierboven genoemde richtlijn, alsmede op de strekking van het IVRK, zou elke vertraging waarbij de gestelde termijn van zes maanden wordt overschreden, kunnen worden aangemerkt als strijdig met artikel 40 lid 2 sub b onder iii IVRK.¹⁵⁵ Spronken acht een termijn van zestien maanden dan ook te lang en acht het meer voor de hand om aansluiting te zoeken bij een termijn van zes maanden.¹⁵⁶

De termijn vangt aan op het moment dat de Nederlandse Staat een handeling verricht waaruit de verdachte redelijkerwijs kan afleiden dat hij voor een bepaald strafbaar feit zal worden vervolgd.¹⁵⁷ Of sprake is van een redelijke termijn is afhankelijk van een aantal omstandigheden. Het gaat om de complexiteit van de zaak, de mate waarin de verdachte en/of diens raadsman invloed heeft gehad op het verloop van de procedure, en de wijze waarop de bevoegde autoriteiten de zaak hebben behandeld.¹⁵⁸ Deze factoren sluiten aan bij de criteria die het EHRM hanteert bij de beoordeling van de redelijkheid van de termijn. Overschrijding van de redelijke termijn, zelfs indien het gaat om een uitzonderlijk geval, leidt niet tot de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie, aldus de Hoge Raad.¹⁵⁹ In

¹⁵⁰ HR 3 oktober 2000, *NJ* 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309, r.o. 3.16.

¹⁵¹ HR 3 oktober 2000, *NJ* 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309, r.o. 3.14.

¹⁵² HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465, r.o. 3.4.

¹⁵³ HR 3 oktober 2000, *NJ* 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309, r.o. 3.11.

¹⁵⁴ PHR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295.

¹⁵⁵ PHR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, r.o. 38.

¹⁵⁶ PHR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, r.o. 38.

¹⁵⁷ HR 3 oktober 2000, *NJ* 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309, r.o. 3.12.

¹⁵⁸ HR 3 oktober 2000, *NJ* 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309, r.o. 3.13.

¹⁵⁹ HR 17 juni 2008, *NJ* 2008, 358, ECLI:NL:HR:2008:BD2578, r.o. 3.5.1. en 3.21.

plaats daarvan geldt bij overschrijding van de redelijke termijn als uitgangspunt dat strafvermindering moet worden toegepast.¹⁶⁰

Hierover bestaat binnen de lagere rechtspraak en in de literatuur geen consensus. Zo wordt ook wel gesteld dat het verlies van het recht op vervolging in jeugdstrafzaken in bepaalde situaties wel degelijk de passende uitkomst is.¹⁶¹ De Hoge Raad heeft zich in 2015 expliciet over dit vraagstuk gebogen naar aanleiding van een cassatieberoep in belang der wet door A-G Spronken, die concludeert dat in geval van overschrijding van de redelijke termijn niet-ontvankelijkheid van het OM mogelijk dient te zijn.¹⁶² Desondanks blijft de Hoge Raad vast houden aan het uitgangspunt dat niet-ontvankelijkheid van het OM nooit aan de orde kan zijn, zelfs in niet in uitzonderlijke gevallen.¹⁶³ Dit heeft ertoe geleid dat kinderrechters in gevallen van aanzienlijke overschrijdingen van de redelijke termijn toch tot niet-ontvankelijkheid van het OM besloten, mede ingegeven door IVRK.¹⁶⁴

3.2. Rechtspraak

De volgende paragrafen illustreren dit aan de hand van recente uitspraken gepubliceerd op rechtspraak.nl. De uitspraken zijn van rechtbanken in zaken betreffende jeugdstrafrecht in de periode van januari 2022 tot en met december 2025. Deze periode is gekozen, omdat dit een actueel beeld geeft van hoe rechters omgaan met de overschrijding van de redelijke termijn, mede ingegeven door het IVRK. De zoektermen: IVRK, officier van justitie niet ontvankelijk in de vervolging, redelijke termijn in zeer extreme mate overschreden, niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in verband met het overschrijden van de redelijke termijn en officier van justitie niet-ontvankelijk in de strafvervolging zijn gebruikt binnen het rechtsgebied jeugdstrafrecht. Hieruit zijn de uitspraken gekozen waarin de rechter uitgebreid aandacht besteedt aan de overschrijding van de redelijke termijn en welk rechtsgevolg daaraan verbonden moet worden, mede ingegeven door het IVRK.

Niet altijd volgt de lagere rechtspraak het hierboven genoemde uitgangspunt van de Hoge Raad. Zo verklaarde de rechtbank Den Haag het OM niet-ontvankelijk wegens een overschrijding van de redelijke termijn met 52 maanden.¹⁶⁵ De rechtbank overwoog dat het jeugdstrafrecht, in het licht van het IVRK, hoofdzakelijk een positieve pedagogische ontwikkeling van verdachten vereist. Wat maakt dat een strafrechtelijke reactie snel, doeltreffend en op maat moet zijn.¹⁶⁶ In deze zaak is de rechtbank van

¹⁶⁰ HR 17 juni 2008, NJ 2008, 358, ECLI:NL:HR:2008:BD2578, r.o. 3.24.

¹⁶¹ Mijnaerends e.a. 2013, p. 535-536; Middelkoop & Schuyt 2018, p. 2; Hessaini & Taghi 2013, p. 298-304.

¹⁶² PHR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295, r.o. 23.

¹⁶³ HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465, r.o. 3.3.

¹⁶⁴ Zie bijvoorbeeld Rb. Zeeland-West-Brabant 31 januari 2022, ECLI:NL:RBZWB:2022:436; Rb. Noord-Nederland 3 oktober 2023, ECLI:NL:RBNNE:2023:4341.

¹⁶⁵ Rb. Den Haag 12 januari 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:716, r.o. 5.

¹⁶⁶ Rb. Den Haag 12 januari 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:716, r.o. 3.3.

oordeel dat door de zeer extreme overschrijding van de redelijke termijn met 52 maanden een pedagogische interventie op grond van het jeugdstrafrecht geen meerwaarde meer heeft, maar dat dit ook de positieve ontwikkeling van de verdachte zou verstoren.¹⁶⁷

Ook de rechtbank Zeeland-West-Brabant verklaarde het OM niet-ontvankelijk wegens een zeer extreme overschrijding van de redelijke termijn.¹⁶⁸ In deze zaak was de rechtbank van oordeel dat door de zeer extreme overschrijding van de redelijke termijn een pedagogische interventie op grond van het jeugdstrafrecht niet alleen geen zin meer heeft, maar zelfs de positieve ontwikkeling van verdachte verstoort.¹⁶⁹ Dit leidt tot het verlies van het recht tot strafvervolgning.

Een vergelijkbare benadering is te vinden in de uitspraak van de rechtbank Amsterdam op 7 juli 2022. Daarin werd vastgesteld dat de redelijke termijn met 47 maanden is overschreden, hetgeen door de rechtbank als “zeer extreem” werd gekwalificeerd.¹⁷⁰ De rechtbank overwoog dat het belang dat de maatschappij heeft bij het niet-verstoren van de positieve ontwikkeling van verdachte, in deze strafzaak zwaarder weegt dan het belang dat de maatschappij heeft bij de beoordeling van de vorderingen van de benadeelde partijen in deze strafzaak.¹⁷¹ Dit leidde tot niet-ontvankelijkheid van het OM.

Het gerechtshof ‘s-Hertogenbosch kwam in hoger beroep eveneens tot het oordeel dat sprake is van een zeer ernstige overschrijding van de redelijke termijn.¹⁷² Het hof overwoog dat een pedagogische interventie geen meerwaarde meer had en bovendien de positieve ontwikkeling van de verdachte zou verstoren. Gelet hierop is naar het oordeel van het hof sprake van een zodanig ernstige inbreuk op het recht van de verdachte op een eerlijke behandeling van zijn zaak, dat geen sprake meer kan zijn van een eerlijk proces. In dit geval is wat betreft het hof sprake van een uitzonderlijk geval waarbij niet kan worden volstaan met een andere sanctie dan de niet-ontvankelijkheid van het OM.¹⁷³ Tegen deze uitspraak werd cassatie ingesteld door het OM.¹⁷⁴ De Hoge Raad oordeelde dat het Hof had miskend dat overschrijding van redelijke termijn op zichzelf nooit kan leiden tot niet-ontvankelijkverklaring van het OM in de vervolging van verdachte.¹⁷⁵ De Hoge Raad vernietigde de uitspraak van het Hof en wijst

¹⁶⁷ Rb. Den Haag 12 januari 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:716, r.o. 3.3.

¹⁶⁸ Rb. Zeeland-West-Brabant van 31 januari 2022, ECLI:NL:RBZWB:2022:436, r.o. 3.3.3.4.

¹⁶⁹ Rb. Zeeland-West-Brabant van 31 januari 2022, ECLI:NL:RBZWB:2022:436, r.o. 3.3.3.3.

¹⁷⁰ Rb. Amsterdam 7 juli 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:4199, r.o. 3.1.3.

¹⁷¹ Rb. Amsterdam 7 juli 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:4199, r.o. 3.1.3.

¹⁷² Gerechtshof ‘s- Hertogenbosch 28 februari 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:521, onder rechtsgevolg van de overschrijding van de redelijke termijn.

¹⁷³ Gerechtshof ‘s- Hertogenbosch 28 februari 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:521, onder rechtsgevolg van de overschrijding van de redelijke termijn.

¹⁷⁴ HR 9 december 2025, ECLI:NL:HR:2025:1875.

¹⁷⁵ HR 9 december 2025, ECLI:NL:HR:2025:1875, r.o. 2.3.

de zaak terug naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.¹⁷⁶

3.3. Deelconclusie

In dit hoofdstuk stond de vraag centraal hoe de doorlooptijd in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen normatief is geregeld. Normatief is sprake van een duidelijk uitgewerkt kader. Vanuit het pedagogische uitgangspunt van het jeugdstrafrecht moet snel en consequent worden gereageerd op strafbaar gedrag van minderjarigen. Dit heeft geleid tot de invoering van de Kalsbeeknormen en later de herijkte streefnormen, waarin per ketenpartner en voor de totale keten termijnen zijn vastgesteld. Uit de Kalsbeeknormen en de Richtlijn Strafvordering Jeugd en Adolescenten volgt dat 80% van de zaken binnen een streeftermijn van maximaal 180 dagen tussen het eerste politieverhoor en het vonnis in eerste aanleg moet worden afgedaan. De herijkte streefnormen hebben hier een tussenstap voor de korte termijn (binnen twee jaar) aan toegevoegd, namelijk 70% van de zaken binnen de streeftermijn van 180 dagen. Deze termijn is aanzienlijk korter dan de redelijke termijn van 16 maanden die de Hoge Raad heeft vastgesteld. De Hoge Raad heeft gesteld dat overschrijding van de redelijke termijn nooit tot niet-ontvankelijkheid van het OM kan leiden. Desondanks is in uitzonderlijke gevallen de niet-ontvankelijkheid door lagere rechters uitgesproken.

¹⁷⁶ HR 9 december 2025, ECLI:NL:HR:2025:1875, r.o. 3.

4. Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk wordt besproken in hoeverre de streefnormen in de praktijk worden gehaald en welke knelpunten daarbij een rol spelen. Ter beantwoording van deze vraag is gebruikgemaakt van semigestructureerde interviews met professionals uit de jeugdstrafrechtketen. Als eerst worden de methodiek en de beperkingen van het praktijkonderzoek besproken. Vervolgens komen de bevindingen uit dit praktijkonderzoek aan bod. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een deelconclusie.

4.1. Methodiek en beperkingen

Het doel van dit praktijkonderzoek is om een indruk te krijgen van de huidige praktijk van de doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen en de knelpunten die daarbij een rol spelen. Hiervoor is contact gezocht met verschillende vertegenwoordigers uit de jeugdstrafrechtketen. In totaal zijn drie interviews afgenomen met vertegenwoordigers van onder meer de rechtspraak, het OM en de advocatuur. Dit contact heeft plaatsgevonden via een online meeting. De interviews zijn geanalyseerd aan de hand van een thematische analyse, waarbij terugkerende knelpunten zijn geïdentificeerd. De respondenten zijn anoniem verwerkt en worden aangeduid naar functie.

Een beperking aan dit onderzoek is dat het niet is gelukt om contact te krijgen met alle ketenpartners uit de jeugdstrafrechtketen. Zo zijn onder meer de RvdK en de jeugdreclassering niet gesproken. Dit heeft tot gevolg dat geen representatief beeld kan worden geschetst van de gehele jeugdstrafrechtketen. De bevindingen geven daarmee vooral inzicht in de ervaringen van de geïnterviewde respondenten, maar laten andere mogelijke invalshoeken buiten beschouwing. Een aanvullende beperking is dat uitsluitend professionals uit de Randstad zijn geïnterviewd. Regionale verschillen kunnen ertoe leiden dat de situatie in andere delen van Nederland afwijkt van de bevindingen in dit onderzoek. Daarbij zijn de gebruikte interviews gebaseerd op subjectieve ervaringen van de professionals. Respondenten kunnen vanuit hun eigen rol en positie in de keten bepaalde knelpunten sterker benadrukken of juist relativeren. Om deze redenen is het van belang om voorzichtig te zijn met het trekken van conclusies op basis van dit praktijkonderzoek.

4.2. Worden de streefnormen gehaald?

Uit de interviews is het algemeen beeld ontstaan dat vertraging zich in alle schakels van de keten voordoet en dat geldende streefnormen niet consequent worden gehaald. Dat de geldende streefnormen momenteel niet worden gehaald is ook al eerder signaleerd in verschillende rapportages van inspecties. Zo publiceerde de Inspectie Justitie en Veiligheid in september 2024 het rapport ‘Pedagogisch uitgangspunt onder druk’ met een onderzoek naar wachtlijsten in de

jeugstrafrechtketen.¹⁷⁷ Hierin concludeerde de Inspectie dat jeugdigen, ondanks grote inspanningen van ketenorganisaties, te lang moeten wachten op hun straf of maatregel.¹⁷⁸ De Inspectie geeft aan dat de overheid niet voldoet aan haar verplichting volgens het IVRK om de tijd tussen het plegen van een strafbaar feit en de opgelegde straf of maatregel zo kort mogelijk te laten zijn.¹⁷⁹ Ten aanzien van de wachttijden bij specifiek de gecertificeerde instellingen heeft de Inspectie in februari 2025, samen met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, opnieuw zorgelijke signalen gedeeld.¹⁸⁰ Daaruit blijkt dat nog steeds niet elke jeugdige die strafbare feiten heeft gepleegd en jeugdreclassering krijgt opgelegd tijdig passende begeleiding, bescherming en hulp krijgt.¹⁸¹ De geldende streefnormen worden door de overheid nog steeds als ambitieus beschouwd, omdat ze momenteel landelijk niet worden gehaald.¹⁸² Ook de Algemene Rekenkamer stelde in het jaarverslag van 2024 vast dat het de ketenpartners onvoldoende lukt om goed samen te werken, waardoor lange doorlooptijden ontstaan. Geconcludeerd werd dat het doel dat 80% van de zaken binnen een halfjaar moet zijn doorlopen niet wordt gehaald.¹⁸³

In de interviews maken alle respondenten een duidelijk onderscheid tussen verschillende typen zaken. Alle respondenten zijn van mening dat bij buitengerechtelijke afdoeningen, zoals een HALT-afdoening, de gestelde termijnen meestal gehaald worden. Daarentegen zien zij, juist bij zaken die aan de rechter worden voorgelegd, aanzienlijke vertragingen. Waarbij, volgens de rechter, de doorlooptijd al snel kan oplopen tot anderhalf jaar. Opvallend is bovendien dat volgens alle respondenten, ongeacht hun positie in de keten, de doorlooptijden het langst zijn bij niet-gedetineerde jeugdigen.

4.3. Knelpunten

Op basis van de interviews is de indruk ontstaan dat alle respondenten zich zorgen maken over de lange doorlooptijden binnen de jeugstrafrechtketen. Zij noemen verschillende knelpunten die de streefnormen in de praktijk onhaalbaar maken. Zo wijst de officier op een tekort aan zittingsruimte, rechters en raadsonderzoekers. Daarnaast benadrukken zowel de rechter als de officier dat winst kan worden behaald door betere afstemming tussen de verschillende ketenpartners. Ook de Inspectie Justitie en Veiligheid (IJeV) geeft in haar rapport aan dat ketenorganisaties al langere tijd onder druk staan bij de uitvoering van hun taken.¹⁸⁴ Daarbij zijn onder meer proceseisen, de complexiteit van de zaak en het gedrag van alle procespartijen van invloed op de duur van een procedure.¹⁸⁵

¹⁷⁷ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 121 (rapport Pedagogisch uitgangspunt onder druk).

¹⁷⁸ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 121, p. 8.

¹⁷⁹ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 121, p. 8-9.

¹⁸⁰ IJeV 2025.

¹⁸¹ IJeV 2025, p. 4.

¹⁸² *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 115, p. 9.

¹⁸³ Algemene Rekenkamer 2025, p. 5.

¹⁸⁴ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 121, p. 28.

¹⁸⁵ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 121, p. 29.

4.3.1. Afstemming tussen de ketenorganisaties

In onderzoek van de IJeV geven het OM, de politie en de Rechtspraak aan dat er onvoldoende afstemming is tussen hun organisaties.¹⁸⁶ Ook in dit onderzoek geven de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en de reclasseringsorganisaties aan last te hebben bij hun dienstverlening van deze gebrekkige afstemming.¹⁸⁷

Ook uit de interviews is de indruk naar voren gekomen dat het afstemmen van agenda's tussen de rechtbank, officieren en advocaten als een grote bron van vertraging wordt gezien. Zo benoemde de advocaat dat zittingen lukraak worden gepland zonder de beschikbaarheid van de advocaat te checken. De rechter wijst daarbij op hoe het OM en de advocatuur zich naar elkaar opstellen als een vertragende factor. In dit kader benadrukt de rechter dat eerder en goed contact tijdens het proces vertraging kan voorkomen. Hierbij ziet de rechter een actievere rol voor de Rechtspraak. Ook de officier benoemt dat sturing vanuit het OM op de planning bevorderend kan zijn. In het verlengde hiervan volgt uit de interviews de indruk dat de keuze voor de afdoening efficiënter kan. Volgens alle respondenten worden te vaak zaken voor de rechter aangebracht die ook op een andere, snellere manier hadden kunnen worden afgedaan. Een officier pleit voor een ruimere inzet van buitengerechtelijke afdoeningen, zoals Halt. Ook de andere respondenten pleiten voor een ruimere inzet van buitengerechtelijke afdoening. Opvallend is dat alle respondenten, ongeacht hun positie in de keten, dit knelpunt benoemen, wat wijst op een breed gedragen probleem.

De roep om ruimere inzet van buitengerechtelijke afdoening vindt direct steun in internationale verdragen. In paragraaf 2.2.2. is gebleken dat het jeugdstrafrecht moet worden gezien als uiterste middel en dat jeugdstrafrechtzaken zoveel mogelijk buitengerechtelijk moeten worden afgedaan. Daarnaast is in paragraaf 2.2.4. gebleken dat op de staat de positieve verplichting rust om het rechtsstelsel zo in te richten dat zaken binnen de gestelde termijnen worden behandeld. Hierbij wordt in paragraaf 2.2.4. de nadruk gelegd op de rol van de gehele jeugdstrafrechtketen. Het onderstreept in dit verband dat effectieve coördinatie tussen alle actoren essentieel is voor een voortvarende afdoening.

4.3.2. Complexiteit van jeugdstrafzaken

Uit onderzoek van de IJeV blijkt enerzijds dat sprake is van een toename in het aantal personen met een complexe zorgbehoefte die in het strafrecht komt. Tegelijkertijd ervaren de organisaties in de strafrechtketen een toename in zaken met ernstige veiligheidsrisico's, polarisatie, extremisme,

¹⁸⁶ *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 21.

¹⁸⁷ *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 21-22.

cybercriminaliteit en geharde criminelen.¹⁸⁸ Ketenorganisaties geven daarbij aan dat zij zichzelf en elkaar als onvoldoende toegerust voor deze complexiteit beschouwen.¹⁸⁹

Alle respondenten geven aan dat complexiteit als vertragende factor voornamelijk een rol speelt bij grotere of zwaardere jeugdstrafrechtzaken. Zo vertelde de officier dat in dergelijke zaken vaker behoefte aan extra onderzoek bestaat, wat de procedure vertraagt. In paragraaf 2.1.1 is gebleken dat naarmate een zaak complexer is de procedure in beginsel meer tijd in beslag mag nemen. Desondanks ontslaat de complexiteit de autoriteiten niet van de plicht om jeugdzaken met voortvarendheid te behandelen. Een rechter merkt daarbij op dat in het jeugdstrafrecht, in vergelijking met het volwassenenstrafrecht, over het algemeen minder onderzoekswensen zijn die voor vertraging zorgen. Tegelijkertijd wijst de rechter erop dat de afhandeling van zaken aanzienlijk kan worden vertraagd wanneer specialistische diagnostiek noodzakelijk is, waardoor een spanningsveld ontstaat tussen de vereiste zorgvuldigheid en de wens tot een voortvarende afdoening. In paragraaf 2.2.1. is gebleken dat tussen snelheid en procedurele waarborgen een “fair balance” gevonden moet worden. Een advocaat stelde in dit verband dat in Nederland de nadruk te veel op kwaliteit ligt en te weinig op snelheid.

Daarnaast is uit de interviews het beeld ontstaan dat complexiteit een rol speelt bij de keuze voor de juiste afdoening. Een officier benoemt dat de voorkeur bestaat om ‘laag in te stappen’ en niet direct de zwaarste interventies in te zetten. Dit kan, volgens de officier, er in de praktijk toe leiden dat tijd verloren gaat door eerst een OM-hoorzitting te proberen bij een jongere die blijft ontkennen, waarna alsnog wordt gedagvaard. Deze werkwijze kan extra tijd kosten. In paragraaf 2.2.3. is gebleken dat de hersenen van adolescenten nog in ontwikkeling zijn, waardoor zij meer waarde hechten aan onmiddellijke resultaten. Ten goede van de jeugdstrafrechtelijke interventie moet daarom vanuit pedagogisch perspectief de tijd tussen het strafbare feit en de interventie zo kort mogelijk zijn. Wanneer een poging tot ‘laag instappen’ mislukt en voor extra vertraging zorgt, ondermijnt dit de pedagogische impact van de uiteindelijke straf. In lijn hiermee kunnen, volgens de rechter, doorlooptijden worden verkort door nog scherper te kiezen welke zaken bij de rechtbank komen en welke zaken op een andere manier worden afgedaan.

4.3.3. Capaciteitsproblemen in de jeugdstrafrechtketen

In het onderzoek van de IJeV noemen veel organisaties een gebrek aan gekwalificeerd personeel en specialisten als een obstakel voor het goed functioneren.¹⁹⁰ Dit komt deels door algemene krapte op de arbeidsmarkt, maar er zijn ook specifieke punten per organisatie.¹⁹¹ Zo geeft de Rechtspraak aan dat er

¹⁸⁸ *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 23.

¹⁸⁹ *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 23.

¹⁹⁰ *Kamerstukken II*, 2023/24, 28741, nr. 121, p. 29, *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 23.

¹⁹¹ *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 23.

een langdurig tekort is aan rechters door bezuinigingen uit het verleden. Daarnaast meldt het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) dat commerciële labs concurreren met het NFI bij het aantrekken van gespecialiseerd personeel. Bovendien blijkt uit dit onderzoek dat er een structureel tekort aan rapporteurs, kinder- en jeugdpsychiaters is.¹⁹²

Ook in de interviews komt het beeld naar voren dat sprake is van een structureel capaciteitstekort over de gehele breedte van de jeugdstrafrechtketen. Alle respondenten benoemden dat tekorten leiden tot vertragingen in de afhandeling van jeugdstrafzaken. Een officier benoemt specifiek het tekort aan politiecapaciteit en de beperkte beschikbaarheid van jeugdhulp. Een rechter onderschrijft deze knelpunten en noemt tevens een tekort aan psychiaters voor pro-justitia rapportages als enorme vertragende factor. De advocaat beschrijft de situatie als een ‘totaal infarct’ van de keten. De huidige vertragingen zijn, volgens de advocaat, niet uitsluitend het gevolg van capaciteitstekorten. Ook organisatorische tekortkomingen en een gebrek aan daadkracht spelen een rol.

In paragraaf 2.2.3. is gebleken dat de timing van een interventie cruciaal is voor de pedagogische impact. Hoe langer de periode door capaciteitsproblemen wordt, hoe minder pedagogisch effect de interventie zal hebben. Tegelijkertijd is in paragraaf 2.2.1. gebleken dat het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht ook een zorgvuldige beoordeling van de jeugdige vereist, waarvoor soms specialistische expertise noodzakelijk is. De capaciteitsproblemen creëren daarmee een spanningsveld tussen snelheid en zorgvuldigheid. Hoewel capaciteitsproblemen een vertragend effect hebben op het jeugdstrafproces, is in paragraaf 2.1.1. gebleken dat het EHRM doorgaans weinig doorslaggevend gewicht toekent aan argumenten van autoriteiten over hoge werkdruk of gebrek aan middelen om vertragingen te rechtvaardigen.

4.4. Deelconclusie

Toezichthouders signaleren in verschillende rapportages aanhoudende lange doorlooptijden. Ook uit de interviews komt het beeld naar voren dat geldende streefnormen niet consequent worden gehaald. In die zin bevestigen de interviews de signalen uit de rapportages. Hierbij valt op dat respondenten aangeven dat met name zaken die aan de rechter worden voorgelegd aanzienlijke vertragingen kennen, terwijl buitengerechtelijke afdoeningen doorgaans wel binnen de gestelde termijnen worden afgehandeld.

De analyse van de interviews laat drie structurele knelpunten zien die voor vertragingen zorgen. Allereerst wordt gewezen op onvoldoende afstemming tussen ketenorganisaties. Zowel in de

¹⁹² *Kamerstukken II*, 2023/24, 29279, nr. 804, p. 23.

rapportages als in de interviews wordt benadrukt dat onvoldoende communicatie en coördinatie tussen de ketenorganisaties kan leiden tot vertragingen. Daarbij geven alle respondenten aan dat buitengerechtelijke afdoening ruimer ingezet kan worden om procedures te versnellen. Ten tweede lijkt de toenemende complexiteit van jeugdstrafzaken een vertragende factor. Respondenten noemen onder meer behoefte aan specialistische diagnostiek, aanvullende onderzoekswensen en zwaardere problematiek die maken dat zaken meer tijd vragen. Wel geven de respondenten hierbij de kanttekening dat dit voornamelijk een rol speelt in grote jeugdstrafrechtzaken. Ten derde wijzen zowel de rapportages als de respondenten op capaciteitsproblemen binnen de jeugdstrafrechtketen. Tekorten aan rechters, gedragsdeskundigen, raadsonderzoekers, politiecapaciteit en passende jeugdhulp lijken volgens respondenten bij te dragen aan langere doorlooptijden.

5. Vergelijking en denkrichtingen

5.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt vanuit een vergelijkend perspectief gekeken naar hoe andere landen invulling geven aan de vereiste voortvarendheid van het jeugdstrafproces. Het doel van deze vergelijking is om inzicht te verkrijgen in benaderingen die mogelijk kunnen bijdragen aan het terugdringen van de doorlooptijden binnen de Nederlandse jeugdstrafrechtketen. De selectie van de onderzochte landen is gebaseerd op een analyse van wetenschappelijke literatuur die in de afgelopen vijf jaar is verschenen over voortvarendheid in het jeugdstrafrecht. Daarbij is niet gestreefd naar een volledig overzicht van buitenlandse stelsels, maar naar het identificeren van thema's die relevant zijn voor de Nederlandse discussie over doorlooptijden. Op basis daarvan zijn drie onderwerpen geselecteerd. Allereerst wordt ingegaan op Ierland, waar buitengerechtelijke afdoening een centrale plaats inneemt binnen het jeugdstrafrechtssysteem. Vervolgens wordt aandacht besteed aan Denemarken, waar hervorming van het jeugdstrafrecht mede was gericht op een snellere reactie op jeugdcriminaliteit. Ten slotte wordt een Australisch onderzoek besproken, waarin de spanning tussen snelheid en maatwerk centraal staat. Naast deze internationale ontwikkelingen wordt aandacht besteed aan recente Nederlandse ontwikkelingen die gericht zijn op het verkorten van doorlooptijden. Op basis van deze vergelijking worden ten slotte enkele denkrichtingen geformuleerd die kunnen bijdragen aan het terugdringen van de doorlooptijden binnen het Nederlandse jeugdstrafrecht.

5.2. Internationaal

5.2.1. Buitengerechtelijke afdoening: Ierland

In paragraaf 2.2.2. is gebleken dat een belangrijk beginsel van het jeugdstrafrecht is dat jeugdstrafzaken zoveel mogelijk buitengerechtelijk moeten worden afgedaan, omdat het jeugdstrafrecht een 'measure of a last resort' is. In diezelfde paragraaf is gebleken dat buitengerechtelijke afdoening voordelen heeft, zoals meer snelheid van het strafproces en het voorkomen van stigmatisering.

Het Ierse jeugdstrafrechtssysteem kenmerkt zich door een sterke nadruk op buitengerechtelijke afdoening van jeugdstrafzaken.¹⁹³ De Children Act 2001 vormt de wettelijke basis voor het '*Garda Diversion Programme*', waarmee het buitengerechtelijke programma in Ierland wordt aangeduid.¹⁹⁴ Dit systeem is van toepassing op kinderen tussen de twaalf en achttien jaar.¹⁹⁵ Artikel 55 van de Children

¹⁹³ Forde e.a. 2023, p. 118.

¹⁹⁴ Forde e.a. 2023, p. 118.

¹⁹⁵ Art. 3, 52(1) The Children Act 2001.

Act 2001 verplicht de Garda Síochána (de Ierse politie) om te handelen met respect voor de persoonlijke rechten van het kind, zijn leeftijd en mate van rijpheid, en de bijzondere behoeften van het kind. In lijn met deze kinderrechtelijke benadering vormt buitengerechtelijke afdoening de hoeksteen van het Ierse jeugdstrafstelsel.¹⁹⁶ Vrijwel alle kinderen die in conflict komen met de wet worden eerst verwezen naar het “*Garda Diversion Programme*” in plaats van direct te worden vervolgd.¹⁹⁷ De sterke focus op buitengerechtelijke afdoening heeft geleid tot weinig formele procedures en lage aantallen van kinderen in detentie.¹⁹⁸ Door jongeren uit het formele rechtssysteem te houden, wordt beoogd hen te beschermen tegen de mogelijke schadelijke gevolgen van een langdurig strafproces.¹⁹⁹ Deze benadering sluit aan bij de uitgangspunten van het IVRK. In paragraaf 2.2.2. is echter gebleken dat buitengerechtelijke afdoening niet ten koste mag gaan van de rechten en waarborgen uit artikel 40 lid 2 IVRK. Tegen deze achtergrond rijst de vraag in hoeverre de Ierse benadering volledig in overeenstemming is met de vereisten van het IVRK. In de literatuur wordt onder meer kritiek geuit op het ontbreken van een wettelijk recht op juridisch advies voorafgaand aan toelating tot het “*Garda Diversion Programme*”.²⁰⁰ Daarnaast wordt genoemd dat rechtbanken de mogelijkheid zouden moeten hebben om een minderjarige alsnog terug te verwijzen naar een buitengerechtelijk traject.²⁰¹

Voor Nederland suggereert de Ierse benadering dat een sterke inzet op buitengerechtelijke afdoening kan bijdragen aan het verkorten van doorlooptijden binnen de jeugdstrafrechtketen. Doordat minderjarigen zoveel mogelijk buiten het formele strafproces worden gehouden, neemt de druk op de strafrechtketen af en kunnen zaken sneller worden afgedaan. Deze benadering sluit aan bij het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht. Tegelijkertijd laat de Ierse praktijk zien dat een ruime toepassing van buitengerechtelijke afdoening spanning kan opleveren met procedurele waarborgen. Voor Nederland betekent dit dat een eventuele uitbreiding van buitengerechtelijke afdoening zorgvuldig moet worden vormgegeven, zodat het streven naar kortere doorlooptijden niet ten koste gaat van de rechtspositie van minderjarige verdachten.

5.2.2. Versnelling door herstructurering: de Deense hervorming

Buitengerechtelijke afdoening vervult eveneens een belangrijke rol binnen de jeugdstrafrechtssystemen van de Scandinavische landen, te weten Denemarken, Finland, Noorwegen en Zweden.²⁰² Hiervan wordt gesteld dat deze staten vergelijkbare systemen kennen gericht op kindwelzijn.²⁰³ In de vorige

¹⁹⁶ Kilkelly e.a. 2021, p. 39.

¹⁹⁷ Kilkelly e.a. 2021, p. 39.

¹⁹⁸ Forde e.a. 2023, p. 125.

¹⁹⁹ Forde e.a. 2023, p. 119.

²⁰⁰ Forde e.a. 2023, p. 120; Kilkelly e.a. 2021, p. 39.

²⁰¹ Forde e.a. 2023, p. 120.

²⁰² Lappi-Seppälä 2019, p. 123.

²⁰³ Enell e.a. 2022, p. 174.

paragraaf werd duidelijk dat buitengerechtelijke afdoening een positieve invloed kan hebben op de doorlooptijden in het jeugdstrafrisproces. Ook in de Scandinavische staten lijkt dit het geval. In deze landen worden veel zaken buitengerechtelijk afgedaan en zijn de criminaliteitscijfers sinds 2005 gedaald.²⁰⁴

In Denemarken is in 2019 een hervorming van het jeugdstrafrecht doorgevoerd die de wijze waarop het rechtssysteem reageert op minderjarigen verdachten ingrijpend heeft gewijzigd.²⁰⁵ In plaats van een systeem met nadruk op kindwelzijn is een systeem geïntroduceerd met nieuwe instanties, zoals een Youth Crime Boards (YCB) en een Youth Probation Service (YPS).²⁰⁶ De eerdere welzijnsaanpak werd bekritiseerd omdat deze te traag en te mild zou zijn.²⁰⁷ De hervorming is er daarom op gericht de snelheid en effectiviteit van de reactie op het strafbare gedrag van minderjarigen te vergroten.²⁰⁸ Wat betreft de voortvarendheid van het proces, laten de eerste evaluaties verschillende resultaten zien, waarbij wordt benadrukt dat het nog te vroeg is om definitieve conclusies te trekken.²⁰⁹ Enerzijds fungeert het nieuwe systeem als ‘fast track’, waardoor jongeren met een YCB-uitspraak voorrang krijgen bij wachtlijsten voor jeugdhulp.²¹⁰ Anderzijds blijkt dat de procedures in de praktijk niet altijd sneller verlopen. Zo bedraagt de gemiddelde wachttijd op een meeting bij een YCB voor 10- tot 14-jarigen gemiddeld vier maanden en voor 15- tot 17-jarigen is dit zelfs zeven maanden.²¹¹ Daarnaast wordt het systeem beschreven als star en inflexibel, doordat elke aanpassing van een interventie opnieuw door de YCB moet worden goedgekeurd.²¹² Ook is het systeem ingewikkelder geworden door de toevoeging van nieuwe instanties.²¹³

In paragraaf 2.2.3. is gebleken dat jeugdigen meer waarde hechten aan onmiddellijke resultaten, hetgeen erop wijst dat de timing van een interventie cruciaal is voor het pedagogische effect ervan. Wanneer procedures vertragen, neemt de tijd tussen het gepleegde delict en de daaropvolgende interventie toe, waardoor het verband tussen gedrag en reactie voor de minderjarige minder duidelijk wordt. Dit is niet in lijn met de uitgangspunten van het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht. Daarnaast is in hoofdstuk 4 gebleken dat verschillende knelpunten de lengte van de doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen beïnvloeden. Zo is in paragraaf 4.3.1. gebleken dat betere ketensamenwerking mogelijk vertraging binnen de Nederlandse jeugdstrafketen kan voorkomen. En is in paragraaf 4.3.2.

²⁰⁴ Lappi-Seppälä 2019, p. 118.

²⁰⁵ Hendriksen e.a. 2024, p. 467.

²⁰⁶ Hendriksen e.a. 2024, p. 467.

²⁰⁷ Larsen e.a. 2023, p. 333.

²⁰⁸ Hendriksen e.a. 2024, p. 467.

²⁰⁹ Larsen e.a. 2023, p. 346.

²¹⁰ Larsen e.a. 2023, p. 342.

²¹¹ Hendriksen e.a. 2024, p. 469.

²¹² Larsen e.a. 2023, p. 345.

²¹³ Larsen e.a. 2023, p. 334.

gebleken dat complexiteit van invloed is op de snelheid van het doorlopen van het jeugdstraiproces in Nederland. De Deense hervorming illustreert dat het realiseren van voortvarendheid niet uitsluitend afhankelijk is van het invoeren van versnelde procedures of gespecialiseerde instanties. Hoewel de hervorming expliciet gericht was op een snellere en effectievere reactie op jeugdcriminaliteit, zorgen de complexe juridische opzet en de starre procedures voor nieuwe vormen van vertraging. Voor Nederland lijkt de belangrijkste les uit de Deense hervorming daarom niet zozeer gelegen in het creëren van nieuwe gespecialiseerde instanties of versnelde procedures, maar ook in het verbeteren van de samenwerking en doorstroming binnen de bestaande jeugdstrafrechtketen.

5.2.3. Snelheid versus maatwerk: lessen uit Australië

In deze paragraaf wordt een onderzoek naar probleemoplossende rechtbanken in Queensland, Australië besproken. Dit onderzoek is relevant omdat het zich specifiek richt op de vraag hoe binnen de rechterlijke fase van het jeugdstraiproces een evenwicht kan worden gevonden tussen maatwerk en een voortvarende afdoening van zaken.

In Australië valt het jeugdstrafrecht onder de wetgevende verantwoordelijkheid van de afzonderlijke staten, waardoor acht verschillende jeugdstrafrechtssystemen bestaan.²¹⁴ Wel stimuleert wetgeving in alle staten de politie om kinderen door middel van waarschuwingen en buitengerechtelijke maatregelen buiten het strafproces te houden.²¹⁵ In paragraaf 2.2.2. is reeds uiteengezet dat internationale en Europese normen de voorkeur geven aan buitengerechtelijke afdoening jeugdstrafzaken. Toch blijft het aantal zaken dat in Australië via buitengerechtelijke maatregelen wordt afgehandeld beperkt in verhouding tot het aantal rechtszittingen.²¹⁶ Zo waren in Queensland in 2022/2023 van de 6950 afgeronde rechtszittingen met minderjarige verdachten slechts 2164 verwijzingen naar buitengerechtelijke maatregelen.²¹⁷ Daarnaast heeft Australië een hoog percentage jongeren in detentie en zijn de recidive cijfers hoog.²¹⁸

Tegen deze achtergrond interviewden de onderzoekers 46 jeugdprofessionals om de effectiviteit van deze rechtbankvorm te evalueren.²¹⁹ Uit de interviews kwamen verschillende bevindingen naar voren die relevant zijn voor de voortvarendheid van het jeugdstraiproces. Allereerst merkten respondenten op dat probleemoplossende rechtbanken tijdrovend kunnen zijn, wat het risico creëert dat minderjarigen afhaken.²²⁰ Daarnaast bestond onder de geïnterviewde jeugdprofessionals brede consensus dat, als een

²¹⁴ Walsh 2025, p. 282; Walsh e.a. 2025, p. 127.

²¹⁵ Walsh e.a. 2025, p. 127.

²¹⁶ Walsh e.a. 2025, p. 128.

²¹⁷ Walsh e.a. 2025, p. 128.

²¹⁸ Walsh e.a. 2025, p. 128.

²¹⁹ Walsh e.a. 2025, p. 127.

²²⁰ Walsh e.a. 2025, p. 133.

kind voor de rechter moet verschijnen, de procedure zo efficiënt mogelijk dient te verlopen.²²¹ In dit verband wordt in het onderzoek benadrukt dat een snellere afdoening niet alleen praktischer is, maar ook het leervermogen van jongeren kan versterken. Respondenten wezen erop dat kinderen een korte aandachtsspanne hebben, dus als het maanden duurt om hun zaak af te ronden, kan de uitkomst voor hen irrelevant worden.²²² Deze bevinding sluit aan bij hetgeen in paragraaf 2.2.3 is vastgesteld, namelijk dat het leereffect van een interventie het grootst wordt geacht wanneer deze zo spoedig mogelijk na het strafbare gedrag plaatsvindt. In lijn hiermee stellen deze jeugdprofessionals dat het doel van de jeugdrechtsbanken moet zijn om zo snel mogelijk afdoening te bewerkstelligen.²²³ Voorts benadrukten de respondenten het belang van een zorgvuldige selectie van de afdoeningswijze. In dit kader wijzen de jeugdprofessionals erop dat jeugdstrafzaken zoveel mogelijk buiten het strafrechtelijk systeem afgedaan moeten worden.²²⁴ Daarnaast wezen zij op het belang van intensieve samenwerking tussen ketenpartners.²²⁵ Zoals in paragraaf 4.3.1 is gebleken, vormt afstemming tussen ketenorganisaties ook een belangrijk knelpunt binnen de Nederlandse jeugdstrafrechtketen, waar eveneens wordt gepleit voor efficiëntere afdoening en een ruimere inzet van buitengerechtelijke afdoeningen. Voor Nederland onderstreept dit onderzoek het belang van een zorgvuldige maar snelle keuze van de afdoeningswijze, waarbij voorkomen wordt dat zaken na langdurige trajecten alsnog bij de rechter belanden.

5.3. Ontwikkelingen in Nederland

Binnen Nederland wordt eveneens gezocht naar mogelijkheden om doorlooptijden binnen het jeugdstrafrecht terug te dringen. In deze paragraaf worden enkele relevante ontwikkelingen binnen Nederland besproken.

5.3.1. Herziening Wetboek van Strafvordering

Een van de doelstellingen van de herziening van het Wetboek van Strafvordering is het stimuleren van een voortvarende procesgang en het zoveel mogelijk afronden van het onderzoek vóór de inhoudelijke behandeling op de zitting, waarbij wordt gestreefd naar een verkorting van de doorlooptijden.²²⁶ Om dit te bewerkstelligen wordt onder andere de regeling omtrent procesafspraken wettelijk vastgelegd en de regeling omtrent buitengerechtelijke afdoening aangepast.²²⁷

²²¹ Walsh e.a. 2025, p. 133.

²²² Walsh e.a. 2025, p. 133.

²²³ Walsh e.a. 2025, p. 133.

²²⁴ Walsh e.a. 2025, p. 128, 139.

²²⁵ Walsh e.a. 2025, p. 133, 135.

²²⁶ *Kamerstukken II 2022/23*, 36 327, nr. 3, p. 22.

²²⁷ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 119-120.

Allereerst de voorgestelde regeling omtrent procesafspraken. Procesafspraken zijn afspraken tussen de officier van justitie en de verdachte over het verloop van het proces of de wijze van afdoening van de zaak.²²⁸ Doordat procespartijen vooraf overeenstemming bereiken, kunnen aanvullende onderzoekshandelingen achterwege blijven.²²⁹ Hierdoor kan de strafprocedure sneller doorlopen worden.²³⁰ Volgens de memorie van toelichting kunnen procesafspraken daarmee bijdragen aan een verkorting van doorlooptijden.²³¹ Tegelijkertijd lijkt de regeling met name gericht op omvangrijke en complexe strafzaken. De vraag rijst daarom in hoeverre procesafspraken in de praktijk een wezenlijke bijdrage zullen leveren aan het terugdringen van doorlooptijden binnen het jeugdstrafrecht.

Ten tweede de aangepaste regeling omtrent buitengerechtelijke afdoening. Dit is geen compleet nieuwe regeling, maar binnen de huidige wettelijke grenzen wordt ruimte gecreëerd om ruimer toepassing te geven aan de bevoegdheid om strafbeschikkingen uit te vaardigen door het OM.²³² De officier van justitie krijgt de bevoegdheid om een aantal straffen die hij nu al in een strafbeschikking kan opnemen ook in voorwaardelijke vorm op te leggen.²³³ Hierdoor ontstaat ruimte om de beperkte rechterlijke capaciteit in te zetten voor zwaardere zaken.²³⁴ De verruiming van de mogelijkheden op buitengerechtelijke afdoening sluit aan bij de ontwikkelingen in onder meer Ierland en de Scandinavische staten. Tegelijkertijd laten deze buitenlandse systemen zien dat buitengerechtelijke afdoening alleen effectief is wanneer voldoende capaciteit en gespecialiseerde begeleiding beschikbaar zijn. Daarmee rijst de vraag of de Nederlandse uitbreiding van strafbeschikkingen op zichzelf voldoende zal zijn om de doorlooptijden terug te dringen.

5.3.2. Versterking jeugdstrafrechtketen

Ter versterking van de jeugdstrafrechtketen en aanpak van wachtlijsten zijn, naast de wijziging van het Wetboek van Strafvordering, diverse ontwikkelingen in gang gezet.²³⁵ Onder andere zijn regionale ketencoördinatoren aangesteld om de samenwerking te verbeteren. Daarnaast is een meerjarenagenda opgesteld met als doel om in 2026 in 70% en in 2028 in 80% van alle jeugdzaken de afgesproken doorlooptijden en normen te halen.²³⁶ Tevens wordt ingezet op capaciteitsverbetering bij onder andere de politie en justitiële jeugdinrichtingen. En een speciale werkgroep onderzoekt verbeteringen op het gebied van specialisme en informatieoverdracht.²³⁷ De Deense situatie suggereerde dat niet alleen het

²²⁸ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 2, 10.

²²⁹ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 10.

²³⁰ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 12, 19-20.

²³¹ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 10.

²³² *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 52.

²³³ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 46.

²³⁴ *Kamerstukken II 2025/26*, 36913, nr. 3, p. 41-42.

²³⁵ *Kamerstukken II 2025/26*, 28741, nr. 133, p. 6.

²³⁶ *Kamerstukken II 2025/26*, 28741, nr. 133, p. 6.

²³⁷ *Kamerstukken II 2025/26*, 28741, nr. 133, p. 6.

creëren van nieuwe gespecialiseerde instanties of versnelde procedures, maar ook het verbeteren van de samenwerking en doorstroming binnen de bestaande jeugdstrafrechtketen bijdraagt aan voortvarendheid. In dit kader is het positief dat Nederland naast het de herziening van het Wetboek van Strafvordering ook inzet op versterking van de huidige jeugdstrafrechtketen.

5.4. Deelconclusie

De Ierse benadering laat zien dat een sterke nadruk op buitengerechtelijke afdoening ertoe kan bijdragen dat minderjarigen buiten het formele strafproces worden gehouden, waardoor de druk op de strafrechtketen afneemt en een snellere afdoening wordt bevorderd. Tegelijkertijd blijkt uit de Deense hervorming dat organisatorische herstructureringen en gespecialiseerde instanties niet per definitie leiden tot voortvarendheid. Integendeel, wanneer dergelijke systemen gepaard gaan met complexe procedures, beperkte flexibiliteit en onvoldoende afstemming tussen ketenpartners, kunnen zij juist nieuwe vertragingen genereren. Ten slotte wordt in het Australische onderzoek het belang van een zorgvuldige, maar snelle keuze van de afdoeningswijze benadrukt.

Ook binnen Nederland zijn diverse ontwikkelingen zichtbaar die gericht zijn op het terugdringen van de doorlooptijden in de jeugdstrafrechtketen. Nederland verruimt de mogelijkheden voor buitengerechtelijke afdoening in het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Daarnaast wordt in complexere en omvangrijkere strafzaken de mogelijkheid geïntroduceerd om procesafspraken te maken. In vergelijking met de Deense hervorming lijkt Nederland te erkennen dat doorlooptijden een ketenprobleem zijn. Om die reden wordt niet uitsluitend ingezet op wetwijzigingen, maar tevens op versterking van de huidige jeugdstrafrechtketen.

Uit de internationale en nationale bevindingen kunnen enkele denkrichtingen worden afgeleid voor het terugdringen van de doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen:

1. Versterking van buitengerechtelijke afdoening als primaire route voor de afdoening van jeugdstrafzaken.
2. Versterking van ketensamenwerking en optimaliseren van bestaande structuren, waaronder personele en organisatorische capaciteit en effectieve informatie-uitwisseling tussen ketenpartners.
3. Zorgvuldige en snelle keuze voor de meest passende afdoeningswijze, waarbij samenwerking tussen ketenpartners van wezenlijk belang is.

6. Conclusie en aanbevelingen

In deze scriptie staat de vraag centraal in hoeverre de doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen voldoen aan internationale en Europese wet- en regelgeving en op welke wijze Nederland deze doorlooptijden kan verkorten. De beantwoording van de onderzoeksvraag valt uiteen in vier deelvragen. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met aanbevelingen.

Uit het internationale en Europese kader vloeit voort dat voor minderjarigen een strengere norm geldt dan voor volwassenen. Waar het EVRM spreekt over een "redelijke termijn", vereist artikel 40 lid 2 sub b iii IVRK dat in jeugdzaken "zonder vertraging" wordt beslist. Deze term is strikter dan het "redelijke termijn"- criterium dat uit artikel 6 EVRM voortvloeit. Tegelijkertijd volgt uit het internationale en Europese kader dat voortvarendheid niet los kan worden gezien van andere fundamentele uitgangspunten van het jeugdstrafrecht. Zo moet een evenwicht worden gevonden met de vereiste zorgvuldigheid en procedurele waarborgen van een eerlijk proces. Daarnaast spelen buitengerechtelijke afdoening en het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht een belangrijke rol, waarbij juist een snelle reactie noodzakelijk is om het leereffect te vergroten.

In Nederland is dit normatief vertaald naar de Kalsbeeknormen en de recentere herijkte streefnormen, die beogen dat 80% van de zaken binnen 180 dagen wordt afgedaan. Deze termijn is aanzienlijk korter dan de redelijke termijn van 16 maanden die de Hoge Raad heeft vastgesteld. Deze termijn wordt in de literatuur en lagere rechtspraak sterk bekritiseerd, omdat deze onvoldoende aansluit bij het "zonder vertraging"-criterium van het IVRK. Hoewel deze normen laten zien dat ook binnen Nederland het belang van voortvarendheid wordt erkend, blijkt tegelijkertijd dat de Nederlandse normstelling grotendeels beleidsmatig is ingericht en minder streng is geformuleerd dan de internationale kinderrechtenstandaarden.

De praktijk laat zien dat de streefnormen niet worden gehaald, met name in zaken die aan de rechter worden voorgelegd. De analyse van de interviews laat drie structurele knelpunten zien die voor vertragingen zorgen. Allereerst wordt gewezen op onvoldoende afstemming tussen ketenorganisaties. Ten tweede lijkt de complexiteit van jeugdstrafzaken een vertragende factor. Ten derde wijzen zowel de rapportages als de respondenten op structurele capaciteitsproblemen binnen verschillende onderdelen van de jeugdstrafrechtketen.

Uit de vergelijking blijkt dat landen als Ierland succes boeken door een sterke focus op buitengerechtelijke afdoening. Tegelijkertijd waarschuwt de Deense hervorming dat het enkel

introduceren van nieuwe instanties of procedures zonder goede ketensamenwerking juist tot nieuwe vertraging kan leiden. De Australische situatie onderstreept bovendien het belang van een zorgvuldige, maar snelle keuze van afdoeningswijze. Op basis van deze bevindingen kunnen daarom denkrichtingen worden geformuleerd die zijn gericht op het versterken van de voortvarendheid binnen het Nederlandse jeugdstrafrecht, met bijzondere aandacht voor de rol van buitengerechtelijke afdoening, de verbetering van ketensamenwerking en het realiseren van een snelle en zorgvuldige afdoeningswijze.

Alles overziend kan worden geconcludeerd dat Nederland het belang van voortvarendheid in het jeugdstrafrecht weliswaar erkent, maar dat de huidige praktijk onvoldoende aansluit bij de strenge eisen die internationale- en Europese wetgeving stellen. De doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen zijn structureel te lang, waardoor het pedagogische doel van het jeugdstrafrecht onder druk komt te staan. De staat voldoet hiermee niet aan haar positieve verplichting om het rechtsstelsel zo in te richten dat jeugdstrafrechtzaken met de vereiste spoed worden behandeld. Dit raakt aan de kern van het jeugdstrafrecht waarbij een reactie op strafbaar gedrag juist bij jongeren snel moet zijn om effect te hebben.

Om de alsmaar te lange doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen terug te dringen, komen in deze masterscriptie drie denkrichtingen naar voren. Allereerst moet als primaire route voor de afdoening van jeugdstrafzaken de buitengerechtelijke afdoening verder worden versterkt. Om dit te realiseren verdient het aanbeveling dat de wetgever de wettelijke mogelijkheden voor buitengerechtelijke afdoening uitbreidt. Vervolgens dient het OM actiever in te zetten op buitengerechtelijke afdoening in gevallen waarin dit passend is.

Ten tweede moet de ketensamenwerking worden versterkt en moeten bestaande structuren worden geoptimaliseerd. Hiervoor ligt primair een verantwoordelijkheid bij de overheid om te investeren in voldoende personele en organisatorische capaciteit binnen de jeugdstrafrechtketen. Daarnaast dienen ketenpartners te investeren in een effectievere informatie-uitwisseling en duidelijke werkafspraken over overdrachtmomenten.

Ten derde moet meer aandacht worden besteed aan een zorgvuldige en tijdige keuze voor de meest passende afdoeningswijze. Hiervoor is vroegtijdige afstemming tussen de betrokken ketenpartners essentieel, zodat onnodige vertragingen worden voorkomen zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de besluitvorming. Hierbij ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij het OM. Zij zouden zo vroeg mogelijk in het proces moeten beoordelen welke afdoeningswijze het meest passend is. Daarbij verdient het aanbeveling dat de rechtspraak de mogelijkheid krijgt om zaken alsnog buitengerechtelijk te laten afdoen.

Ter verbetering van de huidige doorlooptijden in de Nederlandse jeugdstrafrechtketen is de aanbeveling van deze masterscriptie dan ook dat de wetgever, de overheid en de betrokken ketenpartners hun verantwoordelijkheid nemen en deze denkrichtingen gezamenlijk verder uitwerken. Alleen dan kan worden gewaarborgd dat de reactie op strafbaar gedrag voldoende snel volgt om recht te doen aan de pedagogische doelstelling van het jeugdstrafrecht.

7. Literatuurlijst

Literatuur

Algemene Rekenkamer 2025

Algemene Rekenkamer, *Resultaten verantwoordingsonderzoek 2024 Ministerie van Justitie en Veiligheid. Rapport bij het jaarverslag 2024*, bijlage bij Kamerstukken II 2024/25, Den Haag: Sdu 2025.

Van Amersfoort & Van Hoek 2000

P. van Amersfoort & A. van Hoek, *Doorlooptijden in de jeugdstrafrechtstketen*, Amsterdam: DSP 2000.

Andersson Elffers Felix 2009

Andersson Elffers Felix, *Doorlooptijden doorgelicht: evaluatie Kalsbeeknormen (eindrapport)*, Utrecht: Andersson Elffers Felix 2009.

Blaak e.a. 2012

M. Blaak en A. Barendsen, *Handboek internationaal jeugdrecht: een toelichting voor rechtspraak en jeugdbeleid op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en andere internationale regelgeving over de rechtspositie van minderjarigen*, Leiden: Defence for Children 2012.

Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's 2022

Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's, Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, Nederlandse Arbeidsinspectie, Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid 2022.

Eliaert 2016

C. Eliaerts, 'Tussen pedagogie en strafrecht: Met Ido Weijers op zoek naar een kindvriendelijk jeugdstrafrecht', in: I. Weijers (red.), *'De pedagogische benadering van de jeugdrechtspleging'*, Den Haag: Boomcriminologie 2016.

Enell e.a. 2022

S. Enell, M. Andersson Vogel, A.E. Henriksen, T. Pösö, P. Honkatukia, B. Mellin-Olsen en I.M. Hydle, 'Confinement and restrictive measures against young people in the Nordic countries – a comparative analysis of Denmark, Finland, Norway, and Sweden', *Nordic journal of criminology* 2022/02, p. 174-191.

Forde e.a. 2023

L. Forde en K. Swirak, 'The Development of the Irish Youth Justice System: Toward a Children's Rights Model of Youth Justice?', *Journal of contemporary criminal justice*, 2023/02, 114-132.

Hessaini & Taghi 2013

R. el Hessaini & Y. Taghi, 'Een onredelijke termijn en dan? Redelijke termijn nader beschouwd', *FJR* 2013/ 93, p. 298-304.

Hendriksen e.a. 2024

A.K. Hendriksen, T.T. Bengtsson en T.D. Henriksen, 'Crime Prevention, Support or Punishment? Introducing an Ambiguous System of Youth Justice in Denmark', *Youth justice* 2024/03, p. 463-479.

Kemp e.a. 2026

E. Kemp, K. Zeijlmans, B. van Delft en A. van der Laan, 'Factsheet 2026-1: Cijfermatige ontwikkelingen van de Halt-interventie in de periode 2020-2024', WODC.

Kilkelly e.a. 2021

U. Kilkelly, P. Bergin, 'Irish Youth Justice Law and Policy', in: *Advancing Children's Rights in Detention: A Model for International Reform*, Bristol University Press; 2021, p. 35-49.

Larsen e.a. 2023

B.Ø. Larsen, A. Henriksen, T.D Henriksen en T.T. Bengtsson, 'New System Responses to Juvenile Crime: Experiences from Denmark', *Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab* 2023/03, p. 332-350.

Van den Brink 2017

Y.N. van den Brink, *Voorlopige hechtenis in het Nederlandse jeugdstrafrecht* (Meijers-Reeks) (diss. Leiden), Deventer: Wolters Kluwer 2017.

Van den Brink e.a 2020

Y.N. van den Brink & E.M. Mijnaerends, 'General Comment No. 24 – nieuw elan voor het jeugdstrafrecht? – Over leeftijdsgrenzen, 'diversion' en de bredere implicaties voor het jeugdstrafrecht', *Boom Strafblad* 2020/1, p. 7-15.

Bruning e.a. 2014

M. Bruning, T. Liefwaard & P. Vlaardingerbroek, *Jeugdrecht en Jeugdhulp*, Amsterdam: Reed Business Education 2014.

Bruning e.a. 2024

M. Bruning, Y. van den Brink & L. Punselie, *Jeugdrecht en Jeugdhulp*, Den Haag: SDU 2024.

Van Capelleveen 2025

N.U. van Capelleveen, 'Kroniek jeugdstraf(proces)recht', *FJR* 2025/62, p.1-4.

Commissie- Van Montfrans 1994

Commissie-Van Montfrans, *Met de neus op de feiten. Aanpak jeugdcriminaliteit*. Den Haag: Ministerie van Justitie 1994.

General Comment 10 (2007)

VN-Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment no. 10 (2007), 'Children's rights in juvenile justice'.

General comment 14 (2013)

VN-Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment no. 14 (2013), 'General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para 1)'.

General Comment 24 (2019)

VN-Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment no. 24 (2019), 'General comment No. 24 on children's rights in the child justice system'.

General Comment No. 32 (2007)

VN-Mensenrechtencomité, General Comment no. 32 (2007), 'Article 14: Right to equality before courts and tribunals and to a fair trial'.

IJeV 2025

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd & Inspectie Justitie en Veiligheid, *Zorgen over kinderen die wachten op jeugdbescherming en jeugdreclassering. Eerste beeld toezicht Gecertificeerde Instellingen, februari 2025*.

IJenV 2024

Inspectie Justitie en Veiligheid, *Pedagogisch uitgangspunt onder druk. Een onderzoek naar wachtlijsten in de jeugdstrafrechtketen*, Den Haag: IJenV 2024.

Jeltes 2015

M. Jeltes, 'Rechterlijke ongehoorzaamheid met betrekking tot de overschrijding van de redelijke termijn in strafzaken: terecht?', *JIP* 2015/2, p. 1-14.

JenV 2022

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, *Stand van zaken jeugdbeschermingsketen*, Den Haag: JenV 2022.

Lappi-Seppälä 2019

T. Lappi-Seppälä, 'Youth justice and youth sanctions in four Nordic states', in: B. Goldson (red.), *Juvenile justice in Europe: past, present and future*, New York: Abingdon, Oxon 2019, p. 104-127.

Liefwaard & van den Brink 2021

T. Liefwaard & Y. van den Brink, 'Het internationaal kader', in: I. Weijers, *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief*, Den Haag: Boomcriminologie 2021, p. 123-148.

Loeber e.a. 2015

R. Loeber, M. Hoeve, W. Slot & P.H. van der Laan, *Jonge criminelen die volwassen worden. Wat beïnvloedt hun gedrag en wat is de rol van justitie?*, Amsterdam: SWP 2015.

Meese e.a. 2020

J. Meese e.a., 'Commentaar op Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden art. 6', in: J.H. Gerards e.a., *SDU Commentaar EVRM*, Deel 1: Artikel 1 t/m 18 EVRM (online).

Middelkoop & Schuyt 2018

H.E. Middelkoop & P.M. Schuyt, 'Waarom van uitstel soms geen afstel moet komen', *FJR* 2018/32, p. 1-10.

Mijnarends e.a. 2013

E.M. Mijnarends, T. Liefwaard en M.R. Bruning, 'De doorwerking van het IVRK in het Nederlandse jeugdstrafrecht', *NJCM-Bulletin* 2013/38(4), p. 535-536.

Mijnarends 2014

E.M. Mijnarends, 'De rechtspositie van de jeugddige verdachte op ZSM', *Strafblad* 2014/6, p. 26-32.

Mijnarends & Liefwaard 2014

I. Mijnarends & T. Liefwaard, 'Het internationale kader', in: I. Weijers, *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief*, Den Haag: Boom Lemma 2014, p. 75-107.

Muckhof 2019

R. van den Muckhof, commentaar op Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden artikel 5, in: M.M. Boone e.a., *Sdu Commentaar Strafvordering*, Den Haag: Sdu 2019 (online).

OHCHR 2007

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Legislative History of the Convention on the rights of the Child – Volume II*, New York & Genève: United Nations 2007.

Pulles 2014

G.J. Pulles, Vijfentwintig jaar IVRK en de Nederlandse Rechter: beschouwingen over de toepassing van het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind in de Nederlandse Rechtspraak, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2014.

Rap 2021

S. Rap, 'De pedagogische opgaven van de jeugdstrafzitting vanuit kinderrechtelijk en gedragswetenschappelijk perspectief', in: I. Weijers, Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief, Den Haag: Boomcriminologie 2021, p. 307-322.

Rap & Weijers 2011

S. Rap & I. Weijers, De jeugdstrafzitting: een pedagogisch perspectief, Den Haag: Raad voor de Rechtspraak 2011.

Scott & Steinberg 2008

E.S. Scott & L. Steinberg, *Rethinking juvenile justice*, Harvard: Harvard University Press 2008.

Serombe 2014

H. Serombe, 'Risk, adaptation and the functional teenage brain', *Brain and Cognition* 2014/89, p. 61-69.

Stapert 2017

B. Stapert, commentaar op Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden artikel 6, in: *Sdu Commentaar Eindonderzoek (Archief)*, Den Haag: Sdu 2017 (online).

Raad van Europa/EHRM 2014

Raad van Europa/Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Guide on article 6. Right to a fair trial (criminal limb)*. 2014.

Raad van Europa/EHRM 2025

Raad van Europa/Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Guide on article 6. Right to a fair trial (criminal limb)*. 2025.

Rapport Vier jaar Van Montfrans 1998

Rapport *Vier jaar Van Montfrans*. Uitvoering plan van aanpak jeugdcriminaliteit van de ministeries van Justitie, BiZa, OCW, SZW en VWS, Dn Haag, april 1998.

RSJ 2025

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, Een nieuw perspectief op buitenstrafrechtelijke afdoeningen voor jeugdigen, Den Haag: Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming 2025.

Ter Vrugt 2023

P.J.H. ter Vrugt, 'Kroniek jeugdstraf(proces)recht', *FJR* 2023/28, p. 1-14.

Walsh 2025

T. Walsh, '“Making Queensland Safer”? A New Wave of Punitive Populism in Youth Justice', *Youth justice* 2025/03, p. 282-288.

Walsh e.a. 2025

T. Walsh, J. Beilby, P. Lim en L. Cornwell, 'Problem-Solving Courts for Children, Do They Work? Perspectives of Youth Justice Practitioners in Queensland, Australia', *Youth Justice* 2025/01, p. 126-143.

WODC 2023

WODC, *Monitor jeugdcriminaliteit 2023. Ontwikkelingen in jeugdige strafrechtelijke daders en de afdoeningen tot 2022*(Cahier 2023-14), Den Haag: WODC 2023.

Jurisprudentie

EHRM 12 januari 2012, 39908/05 (*Iglin t. Oekraïne*).
EHRM 20 september 2011, 14902/04 (*OAO NEFTYANAYA KOMPANIYA YUKOS v. RUSSIA*).
EHRM 20 januari 2009, 70337/01 (*Güveç t. Turkije*).
EHRM 6 mei 2008, 20817/04 (*Nart t. Turkije*).
EHRM 10 januari 2006, 21768/02 (*Selçuk t. Turkije*).
EHRM 24 juli 2003, 46133/99, (*Smirnova/Russia*).
EHRM 24 september 2002, 32771/96 (*Cuscani t. the United Kingdom*).
EHRM 22 mei 1998, NJ 1998, 809, ECLI:CE:ECHR:1998:0522JUD002196193, m.nt. G. Knigge.
EHRM 25 november 1992, 12728/87 (*Abdoella/ Nederland*).
EHRM 12 oktober 1992, 12919/87 (*Boddaert t. België*).
EHRM 24 oktober 1989, 10073/82 (*H./ Frankrijk*).
EHRM 25 juni 1987, 10527/83 (*Milasi t. Italy*).
EHRM 25 juni 1987, 10256/83 (*Baggetta t. Italy*).
EHRM 15 juli 1982, 8130/78 (*Eckkle t. Germany*).
EHRM 27 februari 1980, 6903/75 (*Denweer/België*).
EHRM 27 juni 1968, 2122/64 (*Wemhoff/Duitsland*).
EHRM 27 juni 1968, 1936/63 (*Neumeister t. Oostenrijk*).

HR 9 december 2025, ECLI:NL:HR:2025:1875.
HR 1 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:1890.
HR 8 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2465.
PHR 30 juni 2015, ECLI:NL:PHR:2015:1295.
HR 17 juni 2008, NJ 2008, 358, ECLI:NL:HR:2008:BD2578.
HR 3 oktober 2000, NJ 2000, 721, ECLI:NL:HR:2000:AA7309.
HR 9 januari 2001, NJ 2001, 307, ECLI:NL:HR:2001:AA9372.

Gerechtshof 's- Hertogenbosch 28 februari 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:521.
Rb. Zeeland-West-Brabant 30 december 2025, ECLI:NL:RBZWB:2025:9336.
Rb. Rotterdam 14 oktober 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:12455.
Rb. Rotterdam 18 september 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:11252.
Rb. Gelderland 22 april 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:3544.
Rb. Rotterdam 18 februari 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:2285.
Rb. Den Haag 6 juni 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:9793.
Rb. Den Haag 12 januari 2023, ECLI:NL:RBDHA:2023:716.
Rb. Zeeland-West-Brabant van 31 januari 2022, ECLI:NL:RBZWB:2022:436.
Rb. Oost-Brabant 15 juni 2022, ECLI:NL:RBOBR:2022:2647.
Rb. Amsterdam 7 juli 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:4199.
Rb. Gelderland 11 oktober 2022, ECLI:NL:RBGEL:2022:5769.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 2025/26, 36913 nr. 4.
Kamerstukken II 2025/26, 36913, nr. 3.

Kamerstukken II 2025/26, 28741, nr. 133.
Kamerstukken II, 2024/25, 29279, nr. 974.
Kamerstukken II, 2023/24, 29279, nr. 804.
Kamerstukken II, 2023/24, 28741, nr. 121.
Kamerstukken II 2023/24, 28741, nr. 115.
Kamerstukken II 2023/24, 36546, nr. 3.
Kamerstukken II 2022/23, 36327, nr. 3.
Kamerstukken II 2020-2021, 28741, nr. 81.
Kamerstukken II 2018/19, 28741, nr. 53.
Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3.
Kamerstukken II 2002/03, 28741, nr. 1.
Kamerstukken II 2001/02, 28292, nr. 1-2.
Kamerstukken II 2001/02, 28282, nr. 2.
Kamerstukken II, 2000/02, 27400 VI, nr. 60.

Wet- en regelgeving

Nationaal

Grondwet.

Wetboek van Strafrecht.

Wetboek van Strafvordering.

Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (2021R001), *Stcrt.* 2021, 2578, in werking getreden op 1 februari 2021.

Internationaal

Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM).

Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR).

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty, UN GA resolution 45/113, 14 december 1990 (Havana Rules).

United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice, UN GA A/resolution 40/33, 29 november 1985 (Beijing Rules).

United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures, UN Doc. A/RES/45/11014, december 1990 (Tokyo Rules)

Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for Juvenile Offenders Subject to Sanctions or Measures, CM/Rec(2008)11, 5 november 2008 (European Rules).

The Children Act 2001 (Ierland), *Acts of the Oireachtas* 2001, nr. 24 (The Children Act 2001).

Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child Friendly Justice, CM/Del/Dec(2010)1098/10.2c, 17 november 2010 (Guidelines on Child Friendly Justice).

Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure, EU 2016/800, 11 mei 2016 (EU Richtlijn 2016/800).